

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

o sprovođenju

Strategije razvoja
turizma Crne Gore

2022–2025. godine

Crna Gora
Ministarstvo turizma

Predlog

**ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU
STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA CRNE GORE 2022-2025. GODINE**

Podgorica, jun 2026. godine

SADRŽAJ

1. Uvodni rezime	5
1.1. Informacija o stepenu realizacije Akcionog plana za 2025. godinu	6
1.2. Nerealizovane aktivnosti i prepoznati izazovi.....	10
1.3. Osvrt na ostvarenost operativnih ciljeva tokom perioda 2022 - 2025. godine (ključna dostignuća).....	12
1.3.1. OPERATIVNI CILJ 1: Unaprijeđen regulatorni okvir u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa.....	12
1.3.2. OPERATIVNI CILJ 2: Unaprijeđena turistička i prateća infra i supra struktura.....	14
1.3.3. OPERATIVNI CILJ 3.: Unaprijeđen kvalitet i kvantitet smještajnih kapaciteta.....	15
1.3.4. OPERATIVNI CILJ 4.: Unaprijeđen kvalitet diverzifikovanog turističkog proizvoda.....	16
1.3.5. OPERATIVNI CILJ 5.: Razvoj programa za cjeloživotno obrazovanje kadra u turizmu.....	17
1.3.6. OPERATIVNI CILJ 6: Razvoj digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu.....	18
1.3.7. OPERATIVNI CILJ 7.: Globalno prepoznata turistička destinacija.....	19
2. Informacija o napretku u postizanju strateških i operativnih ciljeva (status indikatora uspjeha)	20
2.1. Osvrt na doprinos Strategije dostizanju prioriteta postavljenih u krovnim strateškim dokumentima.....	26
2.2. Osvrt na doprinos Strategije dostizanju rodne ravnopravnosti.....	28
3. Tabela za izvještavanje o implementaciji akcionog plana za poslednju godinu sprovođenja strategije	30
4. Nalazi i preporuke evaluacije	114
4.1. Ključni nalazi evaluacije	114
4.2. Preporuke evaluacije	116
5. Osvrt na planirana i utrošena finansijska sredstva za cjelokupan period sprovođenja strategije	119
6. Preporuke za naredni ciklus planiranja politika	120

Lista skraćenica

UNWTO - Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih nacija;

WB -Svjetska banka;

EBRD - Evropska banka za obnovu i razvoja;

GIZ -Njemačko društvo za međunarodnu saradnju;

UNDP - Program Ujedinjenih nacija za razvoja;

EU – Evropska unija;

MONSTAT - Uprava za statistiku Crne Gore;

MT- Ministarstvo turizma;

MEORRS - Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;

MJR - Ministarstvo javnih radova;

MS - Ministarstvo saobraćaja;

TC “Durmitor” – Turistički centar “Durmitor”;

JPMD – Javno preduzeće Morsko dobro;

MKI – Ministarstvo kapitalnih investicija;

MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova;

MZ – Ministarstvo zdravlja;

MPNI – Ministarstvo prosvjete, nauka i inovacija;

NVO - nevladine organizacije;

JP NPCG - Nacionalni parkovi Crne Gore;

NTOCG - Nacionalna turistička organizacija Crne Gore;

ŽCIG – Željeznička infrastruktura Crne Gore;

NSOR - Nacionalna strategija održivog razvoja;

PKCG- Provredna komora Crne Gore;

ZZZCG - Zavod za zapošljavanje Crne Gore.

1. UVODNI REZIME

Vlada Crne Gore je, u martu 2022. godine, usvojila Strategiju razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine sa Akcionim planom. Strategijom razvoja turizma su utvrđeni razvojni pravci i strateški cilj razvoja turizma Crne Gore koji glasi: “Investicionim ulaganjima i formalizacijom turističkog prometa Crna Gora se afirmiše kao globalno prepoznata turistička destinacija, sa smanjenom sezonalnošću poslovanja, umjerenijim regionalnim disbalansom i prioritizacijom turizma u razvojnim politikama”.

Turizam predstavlja stratešku privrednu granu crnogorske ekonomije. Kako bi se daljim razvojem turizma obezbijedilo povećanje zaposlenosti, podizanje životnog standarda stanovništva i uravnoteženiji regionalni razvoj, Vlada Crne Gore se opredijelila za kontinuirani održivi razvoj turizma, sa fokusom na efikasno korišćenje resursa, uz promociju Crne Gore kao održive, inkluzivne, zelene, pametne i odgovorne turističke destinacije. Među ciljevima Strategije, pored segmenta održivosti, sa posebnom pažnjom su tretirane glavne prepreke bržem razvoju turizma: sezonalnost u poslovanju, regionalna neujednačenost u razvoju, nedovoljan broj smještajnih kapaciteta visoke kategorije u Centralnom i Sjevernom regionu, neadekvatna saobraćajna, energetska i komunalna infrastruktura, nedovoljna implementacija inovativnih rešenja i savremenih tehnologija u poslovanju, nedostajući ljudski resursi i dr.

Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine je bila bazirana na savremenim trendovima na međunarodnom turističkom tržištu i u njenu izradu bio je uključen veliki broj zainteresovanih strana, na državnom i lokalnom nivou, zatim partneri iz javnog i privatnog sektora - nadležna ministarstva i druge institucije sa javnim ovlašćenjima, akademska zajednica, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore i lokalne turističke organizacije, turistička privreda, privredna i turistička udruženja, NVO sektor, ali i međunarodni akteri: Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih nacija (UNWTO), Svjetska banka (World Bank), Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ) i Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP). Posebno treba istaći angažman tadašnje Svjetske turističke organizacije Ujedinjenih nacija (UNWTO, a sada UNT) koja je pratila kompletan proces izrade Strategije i svojim sugestijama i izvještajima rađenim od strane eksperata, doprinijela da ciljevi ove Strategije budu usaglašeni sa ciljevima UNT-a. Zbog svega navedenog, Strategija je imala i međunarodno priznatu dimenziju.

Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine, sa godišnjim akcionim planovima za njenu implementaciju, definisala je sedam operativnih ciljeva sa pratećim indikatorima i aktivnostima, i to:

- Operativni cilj 1 – Unaprijeđen regulatorni okvir u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa;
- Operativni cilj 2 – Unaprijeđena turistička i prateća infra i supra struktura;
- Operativni cilj 3 – Unaprijeđen kvalitet i kvantitet smještajnih kapaciteta;
- Operativni cilj 4 – Unaprijeđen kvalitet diverzifikovanog turističkog proizvoda;
- Operativni cilj 5 – Unaprijeđeni ljudski resursi, znanja i vještine u turizmu;
- Operativni cilj 6 – Razvoj digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu;
- Operativni cilj 7 – Crna Gora - globalno prepoznata turistička destinacija.

Realizacija operativnih ciljeva je trebala da doprinese unapređenju: regulatornog okvira u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa; turističke i prateće infra i supra struktura; zatim kvaliteta i kvantiteta smještajnih kapaciteta; kvaliteta diverzifikovanog turističkog proizvoda, ljudskih resursa, znanja i vještina u turizmu, zatim ka razvoju digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu, i u konačnom, globalnom prepoznavanju Crne Gore kao turističke destinacije.

Strategijom su bili definisani pravci razvoja turizma, uz razvoj konkurentnosti i kvalitetnijeg pozicioniranja Crne Gore na globalnoj turističkoj mapi. Kako bi se pratio razvoj realizacije strateškog cilja i operativnih ciljeva utvrđenih u Strategiji, na predlog ministarstva nadležnog za poslove turizma, Vlada Crne Gore je usvajala godišnje izvještaje o realizaciji akcionih planova za sprovođenje Strategije razvoja turizma Crne Gore za godine 2022., 2023. i 2024. godine sa preporukama za prevazilaženje izazova i predloge akcionih planova za iste, sa definisanim ključnim mjerama i aktivnostima, nosiocima, rokovima realizacije i finansijskim okvirom za njihovu realizaciju.

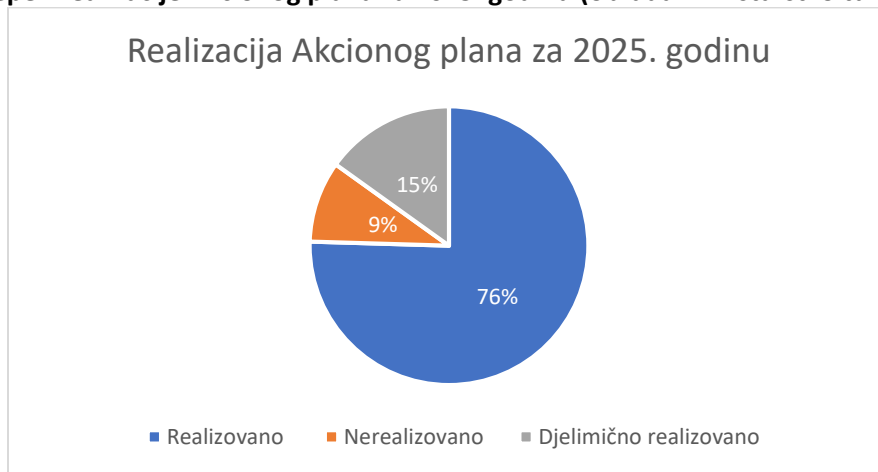
Zavisno od godine sprovođenja, akcioni planovi su sadržali od 14 do 16 mjera, kao i do 75 aktivnosti. U skladu sa izvještajima o sprovođenju godišnjih akcionih planova Strategije, stepen realizacije za 2022. godinu je bio 85% (61% realizovan i 24% djelimično realizovan), za 2023. godinu 83% (57% realizovan i 26% djelimično realizovan) i za 2024. godinu je 83% (66% realizovano i 22% je djelimično realizovano).

U skladu sa Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, Ministarstvo turizma je preduzelo aktivnosti na pripremi predmetnog **Završnog izvještaja o sprovođenju strateškog dokumenta**, koji obuhvata osim osvrta na ukupni napredak u postizanju definisanog strateškog cilja i operativnih ciljeva, status indikatora uspjeha za period važenja dokumenta i godišnji Izvještaj realizacije Akcionog plana za poslednju, odnosno 2025. godinu.

1.1. Informacija o stepenu realizacije Akcionog plana za 2025. godinu Strategije razvoja turizma 2022-2025

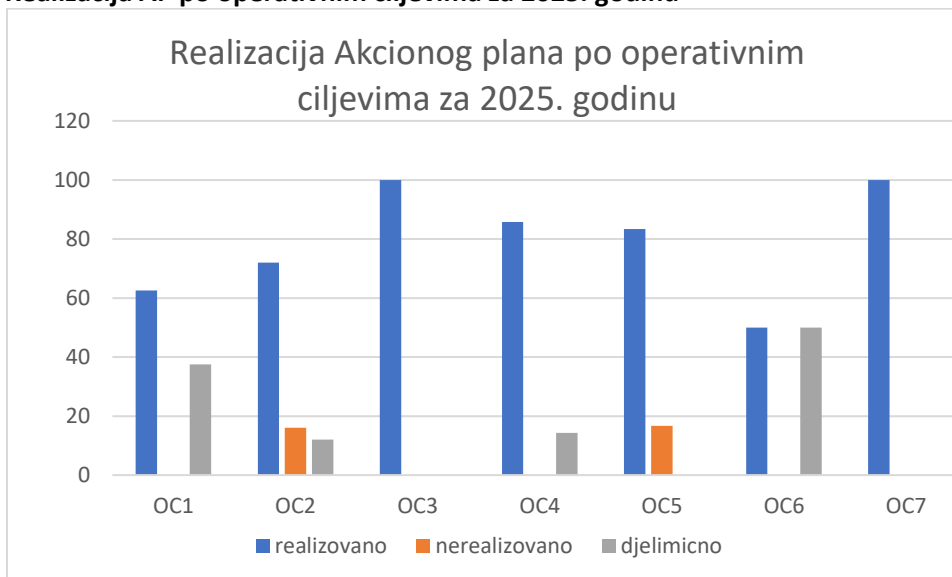
Akcioni plan za 2025. godinu obuhvatao je 7 operativnih ciljeva sa odgovarajućim indikatorima učinka u smislu polazne vrijednosti (2019 ili 2021. godine), ostvarene vrijednosti u 2025. godini i projekcija u vidu ciljne vrijednosti za završnu godinu implementacije Strategije. Operativni ciljevi sadržali su **15 mjera i 53 aktivnosti**, zatim indikatore rezultata, kao i definisane rokove i nosioce (sa partnerima) koji su nadležni za njihovu realizaciju. Shodno navedenom, a na osnovu analize informacija prikupljenih od nadležnih institucija koje su učestvovala u implementaciji Strategije, može se konstatovati da je Akcioni plan 2025., **realizovan u nivou od 91%, od čega je 76% (40 aktivnosti) u potpunosti i 15% (8 aktivnosti) je djelimično realizovano**, dok je **9% (5 aktivnosti) nerealizovano (Grafikon 1)**.

Grafikon 1: Stepenu realizacije Akcionog plana za 2025. godinu (obrada Ministarstvo turizma)

Najvažniji ostvareni rezultati Akcionog plana 2025., kroz realizovane aktivnosti u okviru operativnih ciljeva (OC) ogledaju se u: unaprijeđenju kvaliteta i kvantiteta smještajnih kapaciteta (OC3); podizanju nivoa globalne prepoznatljivosti Crne Gore kao turističke destinacije (OC7), zatim unaprijeđenju kvaliteta diverzifikovanog turističkog proizvoda (OC4); unaprijeđenju ljudskih resursa, znanja i vještine u turizmu (OC5) i unapređenju turističke i prateće infra i supra strukture (OC2) (Grafikon 2).

Grafikon 2: Realizacija AP po operativnim ciljevima za 2025. godinu

U okviru mjere i aktivnosti **OC3** koje su se odnosile na unaprijeđenje kvaliteta i kvantiteta smještajnih kapaciteta realizovane su obje aktivnosti koje su se odnosile na usvajanje Informacije o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma, za period januar-jun 2025. godine, kao i Informacije o aktivnostima na valorizaciji turističkih lokaliteta koji su u prethodnom periodu bili predmet privatizacije. Indikator učinka OC3 koji se odnosio na broj ležaja u hotelima i sl. objektima sa 4 i 5* nije dostigao ciljnu vrijednost za krajnju 2025. godinu, a indikator koji se ticao broja ležaja u hotelima i sl. objektima sa 3* je nadmašio očekivanu vrijednost za 6,36%.

Mjera na podizanju nivoa globalne prepoznatljivosti Crne Gore kao turističke destinacije (**OC7**), podrazumijevala je dvije aktivnosti za čiju realizaciju je bila zadužena NTO CG i iste su realizovane u potpunosti. Aktivnosti su se odnosile na definisanje prioritetnih tržišta, pripremu i implementaciju programa promocije, kao i stvaranje partnerstava na nacionalnom i lokalnom nivou. Ipak, u 2025. godini, kao krajnjoj godini sprovođenja Strategije razvoja turizma Crne Gore, nije postignuta planirana ciljna vrijednost indikatora učinka (+5% u odnosu na početnu 2019. godinu) koji se odnosio na povećanje broja noćenja sa **prioritetnih tržišta** (Francuska, Velika Britanija, Njemačka, Poljska, Rusija, Srbija, Kosovo, BiH, Makedonija, Albanija)(Tabela br. 1). Naime, usled geopolitičkih dešavanja i političke nestabilnosti u svijetu tokom proteklih godina, brojne ekonomske krize uticale su na odluke velikog broja turista da odmore provedu u svojim zemljama, a što je uticalo na pad broja noćenja sa ovih tržišta. Takođe, navedenom su doprinijele i klimatske promjene koje su uticale da odsustvo sniježnih padavina tokom dvije zimske turističke sezone (2023/2024. godine i 2024/2025.godine). Iako je ukupni turistički promet sa pomenutih emitivnih tržišta u padu u odnosu na prethodnu godinu, potrebno je istaći da je **promet sa nama najvažnijih zapadno i centralno evropskih država** (Francuska, Velika Britanija i Poljska) **na nivou ili u većem obimu** u odnosu na 2024. godinu.

Tabela br. 1: Broj noćenja sa prioritetnih emitivnih tržišta

	Prioritetna emitivna tržišta	2025.	2024.	index 25/24
1.	Albanija	176.318	169557	103,99
2.	Bosna i Hercegovina	1.185.746	1.260.027	94,10
3.	Francuska	409.565	404.628	101,22
4.	Kosovo	406.738	453.816	89,63
5.	Republika Sjeverna Makedonija	176.241	186.077	94,71
6.	Njemačka	676,625	709.405	95,38
7.	Poljska	437.474	435.089	100,55
8.	Rusija	2.411.519	2.735.640	88,15
9.	Srbija	3.439.223	3.522.077	97,65
10.	Velika Britanija	598.849	569.616	105,13
	UKUPNO	9.918.298	10.445.932	94,95

Izvor: MONSTAT, obrada Ministarstvo turizma

S druge strane konstatujemo da **prvih pet država** sa kojih je zabilježen najbrži rast broja noćenja u 2025. godini u odnosu na 2024. godinu su: Arzejbedžan (+68,31%), Malta (+66,22%), Indija (+51,20%), Grčka (+49,6%) i Izrael (46,37%), Tabela br.2.

Tabela br. 2: Prvih pet država sa kojih je zabilježen najbrži rast broja noćenja u 2025. godinu u odnosu na 2024. hodinu.

	Država	2025	Index 25/24
1.	Azerbejdžan	222.433	168,31
2.	Malta	3.986	166,22
3.	Indija	34.118	151,20
4.	Grčka	29.384	149,6
5.	Izrael	364.622	146,37

Izvor: MONSTAT, obrada Ministarstvo turizma

Pored navedenih, tokom protekle godine, sledeće Evropske zemlje su ostvarile rast broja noćenja, i to: Holandija (+14%), Italija (+6), Austrija (+4,18%), Belgija (+3,53%), Rumija (+2%) i dr.

Takođe, **daleka emitivna tržišta**: Novi Zeland (+43,61%), Kina (+26,80%), Japan (+18,15%), ostale azijske države (+24,54%) Brazil (+21,16%), SAD (+11,64%) i Australija (+9,81%) predstavljaju, pored ostalih, tržišta sa kojih sve veći broj turista se odlučuje za boravak u Crnu Goru. Shodno navedenom, neophodno je intenzivirati diverzifikaciju turističkog proizvoda koja će biti osnov za razvoj cjelogodišnjeg turizma i povećanje atraktivnosti Crne Gore na što više emitivnih tržišta širom svijeta, uz **redovno revidiranje liste prioritetnih emitivnim tržišta značajnih za Crnu Goru**. Navedene aktivnosti će uticati i na smanjenje

zavisnosti ostvarenja turističkog prometa od relativno malog broja emitivnih tržišta, i koja neće zavisiti od klimatskih promjena.

Kao rezultat uspješnosti aktivnosti u okviru ove mjere je da je destinacijski spot marketinške kampanje „Uncover Your Wild Side“ osvojio ukupno 9 nagrada, i to sedam nagrada u okviru CIFFT, kao i nagradu na Golden City Gate festivalu u Berlinu, dok je kroz realizaciju Programa podsticajnih mjera u turizmu za 2025. godinu, NTO realizovala 18 marketing kampanja kroz partnerstvo sa renomiranim turoperatorima i online turističkim agencijama, u cilju promocije Crne Gore kao turističke destinacije.

Mjere i aktivnosti u okviru **OC4**, koje su za cilj imale unapređenje kvaliteta turističke ponude, realizovane su skoro u potpunosti, odnosno realizovano je 6 aktivnosti a jedna aktivnost je djelimično realizovana. Imajući u vidu da je planirani broj novih turističkih proizvoda u 2025. godini, kao ciljnoj godini, bio 6, a razvijeno je 10 novih proizvoda, konstatujemo da je ostvarena ciljna vrijednost učinka Strategije što se tiče ovog operativnog cilja. U okviru OC 4, najvažniji realizovani projekti odnosili su se na:

- Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2025. godinu, odnosno javni poziv za jačanje turističkog tržišta kroz sufinansiranje projekata iz oblasti manifestacionog, kulturnog, ruralnog i drugih vidova turizma u okviru kojeg je podržano 140 projekata (112 projekata je podržalo Ministarstvo turizma sa iznosom od 458.086,14€, a 28 projekata Nacionalna turistička organizacija Crne Gore sa iznosom od 398.245,6€ u 2025. godini dok će se preostala sredstva, zbog vremenskog roka realizacije projekata, uplatiti u 2026. godini);
- sprovođenje projekta marke kvaliteta „Montenegro Quality“ koji ima za cilj unapređenje kvaliteta turističke ponude u Crnoj Gori i poboljšanju iskustva turista, u okviru kojeg je dodijeljeno 53 sertifikata za oznaku kvaliteta u turizmu - Montenegro Quality (MQ), a oznaka Montenegro Quality je zaštićena kao kolektivni žig;
- realizaciju nagradnog konkursa u okviru kampanje „Ruralno, održivo, domaćinski“ za registrovana seoska domaćinstva u okviru kojeg su dodijeljene nagrade u četiri kategorije: „Najbolje seosko domaćinstvo“, „Najbolje seosko domaćinstvo na katunu“, „Najbolja seoska domaćica“ „Najbolji mladi seoski domaćin“/„Najbolja mlada seoska domaćica“, kao i specijalne nagrade za doprinos razvoju agroturizma i inovativne ponude. Ukupni nagradni fond iznosio je 15.000€.
- realizaciju projekta „Valorizacija novih i nedovoljno iskorišćenih turističkih atrakcija“ (kulturno, istorijsko, prirodno bogatstvo) gdje se kroz Program podsticajnih mjera u turizmu valorizovalo 10 novih turističkih atrakcija;
- učešće na 3 konferencije i 3 online panela na temu zdravstvenog turizma, uz afirmaciju i jačanje udruženja iz oblasti zdravstvenog turizma i dr.

U okviru **OC5** koji se odnosio na **unaprijeđenje ljudskih resursa, znanja i vještine u turizmu**, Plan za unaprijeđenje obrazovnih programa sa ciljem povećanja konkurentnosti kompetencija i vještina kadra u turizmu je realizovan kroz donošenje dva nova obrazovna programa. Zatim kroz Plan za unapređenje sistema zapošljavanja studenata i mladih u turizmu, sa ciljem zadovoljenja potreba turističke privrede za visoko-obrazovnim kadrom, a na osnovu podataka Zavoda za zapošljavanje (ZZZCG), tokom 2025. godine zaposleno je 4.124 mladih do 30 godina (55,43% žena) i 1.532 mladih srednjoškolaca (61% žene) u turizmu. U okviru mjere za unapređenje znanja i vještina zaposlenih u turizmu, organizovano je ukupno 13 radionica za unapređenje vještina zaposlenih u lokalnim turističkim organizacijama, koje je pohađalo 18 učesnika (12 žena). Dalje, Privredna komora Crne Gore (PKCG) je tokom 2025. godine organizovala 1 okrugli sto (18 učesnika od kojih je 10 bilo žena) i jednu obuku (25 učesnika od kojih su 18 bile žene) turističkoj privredi. Prema podacima iz Informacionog sistema obrazovanja Crne Gore (MEIS) u toku 2025. godine, kod četiri organizatora obrazovanja odraslih - Program obrazovanja za osposobljavanje za zanimanje turistički vodič/kinja pohađalo je 99 polaznika (41 osoba muškog i 58 ženskog pola).

Unapređenje turističke i prateće infra i supra strukture **(OC2)** podrazumijevalo je četiri mjere sa 25 aktivnosti, od kojih je realizovano je 18 aktivnosti (72%), djelimično su realizovane 3 aktivnosti, dok su 4 aktivnosti nerealizovane. Učinak ostvaren u okviru OC2, posmatran kroz broj projekata turističke i prateće infra i supra strukture (33), veći je od ciljne vrijednosti za krajnju godinu implementacije - 2025. godinu (30), što ukazuje na to da je tokom četvorogodišnjeg perioda važenja dokumenta uspostavljen pozitivan trend ka ostvarenju konačne ciljne vrijednosti učinka. Najvažnije realizovane aktivnosti u okviru ovog cilja odnosile su se na:

- izgradnju fiksnih ski liftova „sidro“ i „tanjir“ i ski staze uz žičaru K7, kao i izgradnja garaže u okviru projekta izgradnje ski centra „Kolašin 1600“ Kolašin;
- izgradnju objekta Visitor centra sa pratećim sadržajima i parking prostorom u okviru projekta turističke valorizacije speleološkog objekta „Đalovića pećina“ i pratećim objektima na ulazu u pećinu i uređenje unutrašnjosti pećine;
- izgradnju sistema za vještačko osnježavanje na skijalištu „Savin kuk“;
- održavanje i unapređenje kvaliteta i kapaciteta aerodroma u Crnoj Gori (7 projekata);
- poboljšanje aviodostupnosti Crne Gore (3 nove avio rute);
- održavanje postojeće i izgradnje nove infrastrukture u drumskom saobraćaju (7 putnih pravaca);
- unapređenje kvaliteta i kapaciteta graničnih prelaza (projekti adaptacije tri granična prelaza, 1 projekat poboljšanja uslova poslovanja i 1 novi granični prelaz Sitnica – Zupci);
- održavanje i unapređenje infrastrukture u željezničkom saobraćaju (1 projekat nabavke opreme);
- poboljšanje distributivne elektro-energetske mreže (79 aktivnosti) i
- uspostavljanje mreže „zelenih“ turističkih kapaciteta (17 ugostiteljskih objekata i 15 hotela sa eko-oznakom).

1.2. Nerealizovane aktivnosti i prepoznati izazovi u sprovođenju strateškog dokumenta

Nerealizovane aktivnosti i prepoznati izazovi u sprovođenju strateškog dokumenta u efikasnijoj realizaciji Akcionog plana 2025. godine, odnose se na: nedonošenje unaprijeđene zakonske regulative, tj. nerealizovane aktivnosti na planu izrade izmjena i dopuna tri zakona kao preduslova za uspješnije poslovanje turističke privrede i za suzbijanje neformalne ekonomije (OC 1), nerealizaciju ili kašnjenje u realizaciji određenih infrastrukturnih razvojnih projekata koji se finansiraju iz Kapitalnog budžeta (OC2), zatim u okviru OC5 usled strukturnih i personalnih promjena u Vladi i resorima / institucijama, licencirani organizatori obrazovanja za zanimanje „planinski vodič“ prolongirali su obuke za naredni period, kao i nerealizaciju aktivnosti u okviru razvoja digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu (OC6).

Razlozi kašnjenja u implementaciji određenog broja aktivnosti tokom 2025. godine, njihove potpune nerealizacije ili prolongiranja za naredni period, odnose se na: složenost tenderskih procedura; nedovoljan iznos opredijeljenih finansijskih sredstava; neizvršavanje obaveza nosilaca aktivnosti zbog nedostatka kadrovskih kapaciteta; neriješene imovinsko-pravne odnose; nedovoljno i neadekvatno koordinirane aktivnosti koje su zahtijevale učešće više institucija u njihovoj implementaciji, kao i na promjene u resorima Vlade i institucijama, sa personalnog i organizacionog aspekta, što je uslovalo kod nekih aktivnosti nemogućnost izvođenja radova u zimskim mjesecima i odlaganja istih.

(OC1): Unaprijeđen regulatorni okvir u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa - Ministarstvo turizma je 12.02.2025. godine objavilo Javni poziv organima, organizacijama, udruženjima i pojedincima (zainteresovana javnost) da se uključe u postupak pripreme teksta Nacrta Zakona o turizmu i ugostiteljstvu, a javna rasprava je realizovana u junu mjesecu 2025. godine. U ovoj fazi izrade propisa, pristigao je znatan broj predloga i sugestija. Takođe, u oktobru 2025. godine, Predlog Zakon je u upućen

Evropskoj komisiji na davanje mišljenje, a sredinom decembra, održana je video konferencija sa predstavnicima Generalnog direktorata za pravdu i potrošače Evropske komisije. Usaglašavanja se posebno odnose na zaštitu korisnika usluga, na način da se obezbjeđuje veća transparentnost i pravna sigurnost za putnike, kao korisnike usluga turističkih agencija, kroz jasno precizirane obaveze pružaoca turističko-ugostiteljskih usluga.

Što se tiče **OC6 - Razvoj digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu**, tokom 2025. godine došlo je do djelimične realizacije **Projekta „e-visitor“**, kao elektronskog sistema za prijavljivanja gostiju, i to u vidu izrade Analize postojećih digitalnih alata za registraciju turista u Crnoj Gori, u saradnji i donaciju UNOPS-a (Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge). Vlada Crne Gore je za razvoj, testiranje, implementaciju, praćenje, evaluaciju, garanciju i održavanje funkcionalnog turističkog informacionog sistema (TIS) za 2026. godinu obezbijedila finansijska sredstva u iznosu od 1.370.000,00 eur.

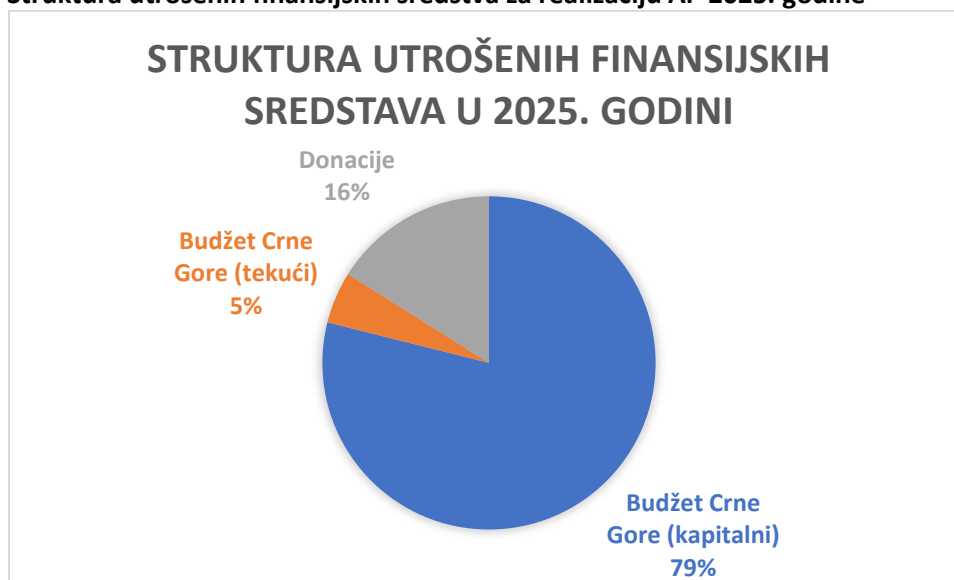
U pogledu planiranih i realizovanih finansijskih sredstava u 2025. godini, za realizaciju aktivnosti predviđenih Strategijom razvoja turizma Crne Gore 2022-2025 planirana su ukupna budžetska sredstva u iznosu od **10.433.411,00 eura**, dok je realizovano ukupno **13.952.363,51 eura**, što predstavlja **33.72%** povećanja utrošenih sredstava u odnosu na inicijalno planirana sredstva (Tabela br. 3 i Grafikon 3).

Tabela br. 3.: Prikaz planiranih i utrošenih finansijskih sredstava u 2025. godini

Struktura izvora sredstava u 2025. godini	AP strategije (u €)	utrošena sredstva (u €)	Index-i utroška sredstava u odnosu na planirano u AP
Budžet Crne Gore (kapitalni)	9.250.015,00	11.011.013,62	119
Budžet Crne Gore (tekući)	1.183.396,00	702.182,97	59.3
Donacije	/	2.239.166,92	/
UKUPNO:	10.433.411,00	13.952.363,51	133.72

Izvor: Ministarstvo turizma i Ministarstvo javnih radova

Grafikon 3: Struktura utrošenih finansijskih sredstva za realizaciju AP 2025. godine

Obrada: Ministarstvo turizma

1.3. OSVRT NA OSTVARENOST OPERATIVNIH CILJEVA TOKOM PERIODA 2022 - 2025. GODINE (KLJUČNA DOSTIGNUĆA)

U skladu sa Metodologijom, **Završni izvještaj o sprovođenju strateškog dokumenta** sadrži informacije o ukupnom napretku u postizanju definisanih strateških i operativnih ciljeva i status indikatora uspjeha (uticaja i učinka) tokom četvorogodišnjeg perioda implementacije Strategije razvoja turizma, kao i informacije o implementaciji akcionog plana za poslednju godinu sprovođenja strateškog dokumenta, odnosno 2025. godinu.

Strategiju razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine pratili su jednogodišnji akcioni planovi i prateći izvještaji o realizaciji akcionih planova i to za godine 2022., 2023., 2024. i 2025. godinu. Navedena dokumenta, osim predmetnog, usvojena su na sjednicama Vlade Crne Gore i dostupni su na zvaničnom sajtu Vlade¹.

U okviru **sedam operativnih ciljeva Akcionog plana**, definisane su bile aktivnosti čija realizacija trebala da doprinese unapređenju: regulatornog okvira u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa, turističke i prateće infra i supra struktura, kvaliteta i kvantiteta smještajnih kapaciteta, kvaliteta diverzifikovanog turističkog proizvoda, ljudskih resursa, znanja i vještina u turizmu, zatim ka razvoju digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu, i u konačnom, globalnom prepoznavanju Crne Gore kao turističke destinacije.

Sve aktivnosti u Akcionom planu bile su usmjerene ka razvoju turizma uz prevazilaženje prepoznatih izazova koji se odnose na: nedovoljno atraktivan i konkurentan poslovni ambijent, nekonkurentnu strukturu smještajnih turističkih kapaciteta, neadekvatan kvalitet saobraćajne, infrastrukture i distributivne mreže za snabdijevanje električnom energijom i vodom, komunalne higijene, nedovoljno kvalitetna radna snaga, nezadovoljavajući nivo zaposlenosti, stvaranje novih turističkih proizvoda, primjenu savremenih tehnologija u turizmu i unapređenje promocije radi bolje vidljivosti Crne Gore na globalnom i regionalnom turističkom tržištu.

1.3.1. OPERATIVNI CILJ 1: Unaprijeđen regulatorni okvir u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa

Najvažnije realizovane aktivnosti u okviru Operativnog cilja 1, tj. mjera za unapređenje savjetodavnog okvira, zdravstveno epidemiološkog ambijenta (koja je isključena nakon 2022. godine jer su razlozi za definisanje mjere prestali da postoje) i jačanja institucionalnih kapaciteta inspekcijских službi, odnosile su se na:

---

¹ Izvještaj o stanju realizacije Akcionog plana za 2022. godinu Strategije razvoja turizma 2022-2025. godine
https://www.bing.com/ck/a?!&&p=e706aae9c9bd32dcdeef2ded6d10a7e02ea1eba1a7a37930c627b062cb9371f9JmltdHM9MTc3NjcyOTYwMA&ptn=3&ver=2&hsh=4&fclid=1e788fe6-1d96-6e62-0bf1-9bc01c3c6f70&psq=Izvjec%5a1taj+o+stanju+realizacije+Akcionog+plana+za+2022.+godinu+Strategije+razvoja+turizma&u=a1aHR0cHM6Ly93YXBpLmdvdi5tZS9kb3dubG9hZC8yMzgzNjA4Yy00YjkyLTRiMTktODdiYy1INGY4M2I5Y2NiNDg_dmVvc2lvbjoXlJA

Izvještaj o stanju realizacije Akcionog plana za 2023. godinu Strategije razvoja turizma 2022-2025. godine
<https://www.gov.me/dokumenta/bea33cd3-8bb5-4559-bd6e-1eaa5051dadd>

Izvještaj o stanju realizacije Akcionog plana za 2024. godinu Strategije razvoja turizma 2022-2025. godine
<https://www.gov.me/dokumenta/3e3a5fb5-4ab3-459e-997f-69e3dea31797>

- formiranje Nacionalnog savjeta za turizam. Na sjednici Vlade Crne Gore održanoj početkom decembra 2022. godine, Vlada je usvojila informaciju o obrazovanju Nacionalnog savjeta za turizam i donijela Odluku o obrazovanju Savjeta. Međutim, usled rekonstrukcije Vlade i formiranja novih ministarstava 2024. godine donijeta je Odluka o izmjenama odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta za turizam. Naime, zbog čestih personalnih promjena i činjenice da je ministarstvo nadležno za poslove turizma tokom četvorogodišnjeg perioda važenja ove strategije, imalo četiri puta promjene imenovanja ministara, nije došlo do imenovanja članova savjeta. Shodno Odluci, imenovanje predsjednika, sekretara i članova Nacionalnog savjeta trebala je da imenuje Vlada na period od četiri godine, posebnom odlukom, do čega nije došlo usled gore navedenih razloga.

- U periodu od 2022-2025. godine zaposleno je ukupno 8 turističkih inspektora (od čega su 4 inspektorke). U 2022. godini organizovane su 3 obuke bez podatka o broju inspektora koji su učestvovali u obukama za usavršavanja za inspektore, dok je tokom tri naredne godine obuku završilo 35 inspektora (13 inspektorke). Tokom proteklog perioda, broj zajednički sprovedenih inspeksijskih aktivnosti u oblasti turizma, Inspekcije rada i zdravstveno-sanitarne Inspekcije i Poreske uprave je bio oko 4100.

- Tokom četvorogodišnjeg perioda implementacije Strategije, u okviru sprovođenja mjera i aktivnosti na povećanju broja službenika/ca i njihove edukacije u Upravi za statistiku – MONSTAT, u sektoru koji je zadužen za prikupljanje i obradu podataka za oblast turizma, 3 zaposlena (jedan godišnje) su završila obuku.

- U cilju organizovanja edukacija, usavršavanja, obuka zaposlenih u lokalnim turističkim organizacijama u dijelu koji se odnosi na prikupljanje podataka o turističkom prometu, u 2022. godini formirana je Radna grupa za pripremu Plana za organizovanje, edukaciju, usavršavanje i obuke zaposlenih u LTO-ima, koju su činili predstavnici MONSTAT-a, Ministarstva nadležnog za poslove turizma, TO Budva, TO Danilovgrad i TO Žabljak. U 2023. godini obuku je završilo 24 zaposlena (15 žena), u 2024. godini obuka nije realizovana jer zaposleni iz NTO i LTO nijesu imali izazova sa metodološkim pristupom u oblasti zvanične statistike turizma, dok je u završnoj 2025. godini obuku završilo 34 zaposlena (od čega 21 žene).

Pozitivni efekti ostvarenih aktivnosti ogledaju se u boljim rezultatima turističkog prometa u centralnom i sjevernom regionu (1.118.488,00 noćenja u 2025. godini, što je za 50,94% više nego u rekordnoj tj. početnoj 2019. godini). Shodno navedenom, zaključuje se da je indikator učinka značajno veći u odnosu na planirani, koji je iznosio 5%.

Glavni izazov u realizaciji ovog operativnog cilja je činjenica da je neposredno nakon usvajanja Strategije, došlo do strukturnih promjena u Vladi Crne Gore, pa je tokom četvorogodišnjeg perioda implementacije dokumenta došlo do istih promjena još tri puta (43. i 44. mandat i jedna rekonstrukcija Vlade) i unutrašnje kadrovske organizacije kako Ministarstva nadležnog za poslove turizma, tako i drugih ministarstava i institucija. Usled personalnih izmjena u institucijama koje su nosioci aktivnosti iz Akcionog plana, dolazilo je do određenog zastoja u njihovoj realizaciji. Iz pomenutih razloga, proces formiranja Operativnog tima i radnih grupa za izradu zakona bio je usporen. Naime, izborom 44 Vlade Crne Gore, svi predlozi zakonskih tekstova koji su bili utvrđeni u prethodnom periodu vraćeni su resornim ministarstvima na ponovno razmatranje.

Ovdje treba pomenuti i problem sa cyber napadima na informacioni sistem Vlade, koji se desio u avgustu 2022. godine, usled čega je, u dužem periodu, rad čitave državne uprave bio blokiran, a dokumenta koja

su bila na elektronskim uređajima izbrisana ili nedostupna za korišćenje. Navedeno je znatno otežalo rad, uz preduzimanje dodatnih napora (ponovna dostava dokumenata, njihovo prekucavanje i dr.).

Shodno svemu navedenom, došlo je do nemogućnosti adekvatnog rada radnih grupa za izradu tri zakona: Zakona o turizmu i ugostiteljstvu, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama i Zakona o boravišnoj taksi, jer su tokom izvještajnog perioda vršene personalne promjena predstavnika institucija koje su činile radne grupe, pa su aktivnosti u okviru mjere koja se odnosi na regulatorni okvir ostale nerealizovane. S tim u vezi, indikator učinka operativnog cilja 1. koji se odnosi na broj usaglašenih zakona/podzakonskih akata nije promijenjen u odnosu na početnu vrijednost (negativan trend), usled gore navedenih razloga.

1.3.2. OPERATIVNI CILJ 2: Unaprijeđena turistička i prateća infra i supra struktura

Najvažnije realizovane aktivnosti, odnosno ključna dostignuća u okviru Operativnog cilja 2. su aktivnosti definisane u okviru mjera za unapređenje turističke i prateće infra i supra struktura, saobraćajnu infrastrukturu planiranu kroz „cross cutting“, dokumente, komunalnu infrastrukturu planiranu kroz „cross cutting“, dokumente i energetska infrastrukturu planiranu kroz „cross cutting“, dokumente.

S tim u vezi, tokom 2022-2025. godine praćena je realizacija višegodišnjih infrastrukturnih projekata kroz Kapitalni budžet Crne Gore, čije sprovođenje će u većoj mjeri teći i u narednom periodu i biti aktivnost praćenja i buduće Strategije do trenutka njihove realizacije. Imajući u vidu da su u pitanju višegodišnji projekti, godišnjim izvještajima o realizaciji akcionih planova je praćena njihova fazna realizacija i uglavnom status realizacije je označavan kao djelimično realizovan iz navedenog razloga. S tim u vezi, može se konstatovati da su se u okviru mjere 2.1. turistička infra i supra struktura realizovale sledeće bitnije aktivnosti:

- stavljanje u funkciju žičare šestosjeda K7 u Kolašinu (povezana dva skijališta i kreirana dodatna turistička ponuda tokom ljetnjih mjeseci);
- nastavka gradnje ski centra „Kolašin 1600“ Kolašin i izgradnja montažno demontažnog boba na šinama u okviru kojeg su realizovani radovi na putnoj i elektro infrastrukturi, kao i na infrastrukturi za vodosnadbijevanje izgradnji dva fiksna ski lifta, zatim ski staze uz žičaru K7 i sanacija stuba šestosjedne žučare K7 „Klisura“ i dr.
- izgradnja garaže za ski centar „Kolašin 1600“;
- izgradnja manje akumulacije za prelazno vještačko osnježavanje na ski centru „Kolašin 1600“;
- izgradnja sistema za vještačko osnježavanje u ski centru „Savin kuk“;
- izgradnja infrastrukture panoramske žičare Kotor-Lovćen;
- realizacija aktivnosti na izgradnji ski centra „Žarski“ Mojkovac (izgradnja privremenog ugostiteljskog objekta sa rentiranjem sportske opreme za potrebe ski centra „Žarski“, izgradnja trase puta Vragodo-Vrioca-Žarski katun);
- realizacija aktivnosti na izgradnji ski centra „Hajla-Štedim“ Rožaje (izgradnja elektroenergetske infrastrukture, ski staze uz žičaru, izvođenje radova na izgradnji šestosjedne isklopive žičare, studije hidrotehničke infrastrukture i dr.);
- izvođenje radova na speleološkom objektu Đalovića pećina u vidu postavljanja javne rasvjete duž dijela lokalnog puta, izrada projektne dokumentacije i izgradnja 10kV kablovskog voda TS Bistrica za potrebe vizitor centra;
- u okviru projekta „Valorizacija novih i nedovoljno iskorišćenih turističkih atrakcija“ vršile su se aktivnosti na turističkoj valorizaciji kulturno-istorijskih i prirodnih lokaliteta, i tokom četvorogodišnje implementacije

valorizovane su 24 atrakcije. Neke od značajnih su: - Izrađena je makete srednjovjekovnog grada Brskova (u saradnji sa LTO Mojkovac) <https://mojkovac.travel/o-nama/projekti/164-3d-maketa-srednjovjekovnog-brskova>, Izrađena je replike prve štamparske prese na Balkanu – Štamparije Crnojevića i opremanje enterijera u Biljardi sa pratećim namještajem <https://narodnimuzej.me/2023/07/18/replika-stamparske-prese-crnojevica/>, uređena pješačka staza Rijeka Crnojevića-Obodska pećina, vidikovac na meandrima Čehotine (Pljevlja), valorizacija vodopada Crnjak (Šavnik);

- održavanje i unapređenje kvaliteta i kapaciteta aerodroma u Crnoj Gori;
- uspostavljene su 34 strateške nove rute u okviru aktivnosti poboljšanja avio dostupnosti Crne Gore;
- realizacija oko 10 projektnih aktivnosti na održavanju i unapređenju željezničke infrastruktura;
- realizovano je oko 50 aktivnosti na unapređenju infrastrukture zone morskog dobra;
- održavanje postojeće i izgradnje nove infrastrukture u drumskom saobraćaju – 30 novih putnih pravaca;
- unapređenje infrastrukture u željezničkom saobraćaju – 13 pod-aktivnosti;
- sprovođenje mjera i aktivnosti na unapređenje kvaliteta usluga na graničnim prelazima – realizovano je 18 projekata adaptacije, unapređenja uslova rada i funkcionisanja postojećih graničnih prelaza i izgradnje novih;
- poboljšanje distributivne elektro-energetske mreže (220 aktivnosti);
- tokom 2022-2024. godine 16 odmorišta je izgradjeno ili unaprijeđeno u okviru aktivnosti održavanja i unapređenja kvaliteta odmorišta i vidikovaca pored puta, dok je u AP za 2025. godinu izuzeta zbog izuzimanja navede mjere iz Podsticajnih mjera u turizmu za datu godinu;
- realizacija projekta „Odgovorni turizam“- kroz projekat implementirani su Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji i Program za podršku unapređenju energetske efikasnosti u domaćinstvima i seoskim domaćinstvima (u saradnji sa Eko-fond-om) pri čemu je dodijeljena jedna od eko oznaka za 17 ugostiteljskih objekata (EcoLabel, Travel Life, Green key), dok je 15 hotela i 70 domaćinstava i seoskih domaćinstva koji se bave ugostiteljskom djelatnošću, kroz Program posticanja energetske efikasnosti je energetske unaprijedilo svoje poslovanje.

1.3.3. OPERATIVNI CILJ 3: Unaprijeđen kvalitet i kvantitet smještajnih kapaciteta

Aktivnosti ovog operativnog cilja usmjerene su bile na unaprijeđenje kvaliteta i kvantiteta smještajnih kapaciteta koji će zadovoljiti kriterijume srednje (3*) i viših (4 i 5*) kategorija, imajući u vidu da se u ovim objektima ostvaruje najbolja popunjenost kapaciteta tokom cijele godine, čime se, u konačnom, generišu i veći prihodi od turizma.

U cilju sprovođenja monitoringa realizacije ugovornih obaveza za hotele iz prioriternih turističkih projekata, usvojeni su izvještaji za 2022., 2023., 2024. i 2025. godinu, i to po dva polugodišnja izvještaja. Kada je riječ o hotelima koji su privatizovani u prethodnom periodu, takođe su usvojene Informacije o realizaciji zaključaka koji se odnose na sprovođenje monitoringa o realizaciji ugovornih obaveza za pomenute hotele.

Takođe, u okviru ove mjere, u AP za 2022 i 2023. godinu definisana je bila aktivnost koja je odnosila na sprovođenje monitoringa o realizaciji ugovornih obaveza za hotele iz projekta „Ekonomsko državljanstvo“, te s tim u vezi pripremani su Izvještaji. Ova aktivnost je ukinuta nakon sugestije Evropska unije.

Tokom implementacije Strategije, sprovedene su aktivnosti na angažovanju supervizora za projekat „Mamula” i izradu Studije izvodljivosti za rekonstrukciju stare ili izgradnju nove žičare postojećom trasom žičare na Savinom kuku, Žabljak. Direkcija Ministarstva, zadužena za praćenje investicija u sektoru turizma, izradila je Brošuru o podsticajnim mjerama dostupnim kroz različite programe podrške za domaće i strane investitore.

Izazovi: Neadekvatna zakonska regulativa u smislu podsticanja investitora za realizaciju projektnih aktivnosti u Crnoj Gori, posebno na Sjeveru. Takođe, neophodno je preispitati odluke kojima se zabranjuje investiciona aktivnost na pojedinim lokalitetima, kao i dugotrajne sudske procese koji negativno utiču na realizaciju privatizacionih ugovora, pa samim tim i na postizanje definisanog cilja.

Predlozi za unapređenje: Intenzivirati aktivnosti na unaprijeđenju zakonske regulative kao preduslova za poboljšanje poslovnog ambijenta sa akcentom na investiranje u hotelske objekte s obzirom da je hotelijerstvo najvažnija komponenta turističkog proizvoda sa multiplikativnim pozitivnim efektima na promet u ostalim segmentima turističke ponude.

1.3.4. OPERATIVNI CILJ 4: Unaprijeđen kvalitet diverzifikovanog turističkog proizvoda

Aktivnosti u Operativnom cilju 4 su bile usmjerene ka podsticanju razvoja cjelogodišnjeg turizma kroz korišćenje prirodnih potencijala za razvoj specifičnih vidova turizma. Diverzifikovana turistička ponuda preduslov je za produženje turističke sezone. Zahvaljujući predispozicijama sa kojima raspolaže, a koje se ogledaju u raznolikosti po pitanju prirodnih, socio-kulturoloških, istorijskih i etničkih karakteristika, Crna Gora, ima velike mogućnosti za razvoj specifičnih i unikatnih vidova turističke ponude. Prepoznati su potencijali za razvoj sledećih oblika turizma: ruralni, kulturni, vjerski, sportski, zdravstveni, nautički, turizam zaštićenih područja Crne Gore, avanturistički, MICE, manifestacioni, kamping i glamping, etno-gastro, kazino, golf i filmski turizam.

U okviru mjere koja se ticala unapređenja kvaliteta ponude, **realizovan je Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2022, 2023, 2024. i 2025. godinu**, odnosno javni poziv za jačanje turističkog tržišta kroz sufinansiranje projekata iz oblasti manifestacionog, kulturnog, ruralnog i drugih vidova turizma. Programom je bila predviđena realizacija podrške turističkoj privredi kroz 5 do 7 mjera, pri čemu je jedan broj mjera realizovalo ministarstvo nadležno za poslove turizma, a jedan broj mjera Nacionalna turistička organizacija Crne Gore. Tokom četvorogodišnjeg perioda, od strane Ministarstva turizma i Nacionalne turističke organizacija (2023-2025.) ukupno je podržano 403 projekta sa 2.205.627,00 eura. Kroz Program podsticajnih mjera za 2024. i 2025. godinu podržana je 51 žena.

U okviru druge mjere - Diverzifikacija turističkog proizvoda, 2023. godine usvojen je Program razvoja ruralnog turizma 2023-2025. godine sa Akcionim planom čija izrada je podržana od strane EU komisije.

Kroz aktivnost učešća na specijalizovanim međunarodnim sajmovima, konferencijama i prezentacija ponude zdravstvenog turizma Crne Gore, u periodu implementacije Strategije, predstavnici Ministarstva su uzeli učešće na 14 konferencija i na oko 10 online sastanaka i panela. Resorno ministarstvo nadležno za turizam je u saradnji sa Ministarstvom turizma Maldiva i NTO Crne Gore organizovalo konferenciju pod

nazivom “Bridging Tourism Destinations”, u periodu od 11. do 12. maja 2023. godine u Budvi, u okviru koje je realizovan panel “Medicinski, Wellness&Spa turizam. <https://bridgingtourism.me/>.

Takođe, u oktobru 2023. godine je u okviru realizacije Projekta ARIST koji se sprovodio u vidu kulturno - inovativnog programa za mlade sportiste, na temu “Značaj fizičke aktivnosti, ishrane i rehabilitacije na psiho-fizičko zdravlje sportista i rekreativaca, potencijali za razvoj zdravstvenog turizma” održano je 5 radionica u 2023. godini i 3 radionice i završna konferencija u 2024. godini. U projektu je učestvovalo preko 1000 učesnika <https://www.ucg.ac.me/objava/blog/1283/objava/178625-realizovan-projekat-span-class-cyrlatignore-arist-span-sirom-crne-gore-fizicka-aktivnost-znacajno-utice-na-zdravlje>. Projekat je sproveden u saradnji Ministarstva zdravlja, Medicinskog fakulteta sa Ministarstvom turizma kao i Komisijom za antidoping, a pod pokroviteljstvom je Fonda za inovacije. NTO Crne Gore prezentuje ponudu u oblasti zdravstvenog turizma u okviru sveukupne pomocije turističke ponude destinacije.

U okviru mjere Podsticanje preduzetništva (porodični biznis, žene, mladi) u 2024. i 2025. godine se realizovala kampanje “Ruralno, održivo, domaćinski” / nagradni konkurs za izbor najbolje domaćice. Kroz navedenu kampanju realizovan je nagradni konkurs za registrovana seoska domaćinstva i to u četiri kategorije: Najbolje seosko domaćinstvo“, “Najbolje seosko domaćinstvo na katunu“, „Najbolja seoska domaćica“ i „Najbolji mladi seoski domaćin“/„Najbolja mlada seoska domaćica“, pri čemu su dodijeljene nagrade za 24 seoska domaćinstva i seoske domaćice. Ukupni nagradni fond u obje godine iznosio je po 15.000€.

NTO Crne Gore je 2024. godine pokrenula realizaciju Projekta uvođenja marke kvaliteta - Montenegro Quality sa ciljem unapređenja kvaliteta turističke ponude u Crnoj Gori i poboljšanja iskustva turista. „Montenegro Quality“ je sertifikaciona oznaka koja se dodjeljuje turističkim privrednim subjektima koji ispunjavaju visoke standarde u pružanju usluga i ukupnom poslovanju. Tokom 2025. godine oznaka je zaštićena kao kolektivni žig. Oznaka „Montenegro Quality“ dodjeljuje se u tri nivoa: Montenegro Quality Bronze, Montenegro Quality Silver, Montenegro Quality Gold. Zaključno sa 31. 12. 2025. godine, ukupno 53 subjekta su dobitnici oznake **Montenegro Quality (MQ)** <https://www.montenegro.travel/montenegro-quality-label>

Izazovi: I pored toga što je planirano, tokom 2022. godine, nisu realizovane aktivnosti na izradi programa razvoja nautičkog i sportskog turizma. Naime, na tender za izbor najpovoljnijeg ponuđača za izradu Programa razvoja nautičkog turizma, nije bilo dostavljenih prijava, a tender za izradu Programa razvoja sportskog turizma, nije raspisan zbog nedostatka budžetskih sredstava za 2022. godinu.

1.3.5. OPERATIVNI CILJ 5: Razvoj programa za cjeloživotno obrazovanje kadra u turizmu

U okviru unapređenja obrazovnih programa resorno Ministarstvo za oblast prosvjete je u okviru Realizacije Plana za unaprijeđenje obrazovnih programa sa ciljem povećanja konkurentnosti kompetencija i vještina kadra u turizmu donijelo 14 unaprijeđenih ili novih obrazovnih programa.

Tokom 2023.-2025. godina kroz realizaciju Plana za unapređenje sistema zapošljavanja studenata i mladih u turizmu, sa ciljem zadovoljenja potreba turističke privrede za visoko-obrazovnim kadrom, a na osnovu podišnjeg izvještavanja Zavoda za zapošljavanje, zaposleno je ukupno 10.330 sezonski radnika i mladih na poslovima u turizmu.

Takođe, u cilju unapređenja znanja i vještina zaposlenih u turizmu, tokom implementacionog perioda Strategije, putem organizovanih obuka/ kurseva za zaposlene u Lokalnim turističkim organizacijama, 2022. godine donijet je Plan za organizovanje obuka/kurseva, dok su u narednim godinama organizovane 52 radionice na kojima je učestvovalo preko 100 zaposlenih, od čega su oko pola bile žene.

U cilju unapređenja znanja turističkih vodiča, Prema podacima iz Informativnog sistema obrazovanja Crne Gore (MEIS) u toku 2023., 2024. i 2025. godine, kod 4 organizatora obrazovanja odraslih Program obrazovanja za osposobljavanje za zanimanje turistički vodič/kinja pohađalo je 204 polaznika. Što se tiče orodnjenosti podatka, samo za 2025. godinu posjedujemo informaciju da je 58 polaznica pohađalo obuku.

Ministarstvo nadležno za poslove turizma (tadašnje MERT) je od decembra 2022. godine postala član Svjetskog savjeta za održivi turizam (Global Sustainable Tourism Council – GSTC).

U okviru mjere - Obuka i sertifikacija – globalni turistički trening program (Global Sustainable Tourism Training Program – STTP i drugi), tokom trogodišnjeg perioda 2022-2024. godine, 6 predstavnica iz Crne Gore (po dvije iz Ministarstva i NTCG i po jedna iz LTO Tivat i Kotor) su nakon uspješno završene obuke i položenog ispita dobilo sertifikat GSTC Professional Certificate in Sustainable Tourism.

1.3.6. OPERATIVNI CILJ 6: Razvoj digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu

U cilju promocije i prezentacije registrovanih seoskih domaćinstava u Crnoj Gori u okviru projekta „Digitalna transformacija i osnaživanje turističkog brenda“ 2023. godine izrađena je aplikacija, odnosno digitalna platforma „Montenegro Village Explorer“, koja ima za cilj da približi posjetiocima čari ruralnog turizma i bogate kulturne baštine naših seoskih područja, dok je 2024. godine ažurirana i unaprijeđena.

U okviru projekta Digitalizacija u procesu praćenja turističkog prometa („e-visitor“), tokom 2025. godine izrađena je Analiza postojećih digitalnih alata za registraciju turista u Crnoj Gori, u saradnji i kroz donaciju UNOPS-a. Vlada Crne Gore je za razvoj, testiranje, implementaciju, praćenje, evaluaciju, garanciju i održavanje funkcionalnog turističkog informativnog sistema (TIS) za 2026. godinu obezbijedila finansijska sredstva u iznosu od 1.370.000,00 €.

U okviru projekta „Due Mari“ izrađena je zajednička digitalna online platforma za Italiju, Albaniju i Crnu Goru, kao i domaći web sajt za prezentaciju 266 manje poznatih kulturnih lokaliteta u Crnoj Gori, koji se na ovaj način dodatno promovišu ([Due Mari - Next generation tourism development \(Italy Albania Montenegro\) - Due Mari \(duemarivirtualtours.com\)](#)).

Takođe, 2022. godine realizovan je projekat Interreg Med Programme “Alter Eco Plus” koji je doprinio uspostavljanju neophodnih „alata“ za planiranje razvoja turizma na održivim osnovama. Cilj je izračunavanje “kapaciteta nosivosti” turističke destinacije, konkretno Kotora, koji bi kroz ovaj projekat bio operativan i funkcionalan alat za omogućavanje donošenja pravilnih odluka i politika prilikom upravljanja turističkom destinacijom.

Aktivnosti koje se odnose na uspostavljanje integrisanog informacionog sistema za kvalitetniji obračun turističkog prometa, tokom prethodnih godine su se odvijale kroz projekat „Suzbijanje neformalne ekonomije“ (nosilac Ministarstvo finansija).

Međutim, ovaj operativni cilj i dalje prati **nedovoljno poznavanje informacionih tehnika i njihove primjene od strane pružaoca usluga**, jedan je od izazova u implementaciji novih tehnologija u turizmu. **Nekompatibilnost programskih rješenja pojedinih institucija, koje bi trebale biti povezane u jedinstveni sistem, takođe, predstavlja jednu od prepreka za formiranje integrisanog informacionog sistema.**

1.3.7. OPERATIVNI CILJ 7.: Globalno prepoznata turistička destinacija

Tokom implementacije Strategije, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je zaključila 60 akata o partnerskoj saradnji, kao i šest istraživanja i to: ugovora o strateškom partnerstvu. Takođe, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je tokom 2024. godine sprovedla istraživanje gostiju (Guest Survey), kao i istraživanje za tržište Njemačke i Francuske, a u okviru projekta Montenegro Quality izvršeno je mjerenje online reputacije za 23 turističke destinacije. Pored navedenog, NTO CG je pružila podršku lokalnim turističkim organizacijama Kotor i Cetinja za istraživanje u pravcu unaprjeđenja kvaliteta destinacija i obezbijedila konsultantsku podršku LTO-ima za sprovođenje anketiranja stanovništva o stavovima kada je u pitanju razvoj i unaprjeđenje turizma u opštini.

U okviru Definisanja prioriteta tržišta, priprema i implementacija programa promocije, NTO CG je putem godišnjih programa rada definisala prioriteta tržišta i plan aktivnosti po svakom tržištu, te iste u najvećem dijelu realizovala.

2. Informacija o napretku u postizanju strateških i operativnih ciljeva (status indikatora uspjeha)

Strateški cilj, kao i operativni ciljevi definisani Strategijom razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine praćeni su odgovarajućim indikatorima uticaja i učinka, koji su prikazani kroz početne vrijednosti u 2019., odnosno 2021. godini, prelazne vrijednosti u 2023. godini i ciljne vrijednosti u 2025. godini.

Indikatori uticaja strateškog cilja čine podaci koji su se odnosili na turistički promet tj. broj noćenja i prihoda u turizmu, kao i u ukupni udio turizma u BDP-u. Polazne vrijednosti indikatora uzete su one ostvarene u 2019. godini, kao godini koja je prethodila pandemijskoj 2020. godini, a koja se zbog značajnog pada ostvarenja svih parametara turističkog prometa nije se mogla uzeti kao polazna osnova za uvrđivanje ciljnih vrijednosti.

Tokom perioda implementacije Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022–2025, ostvarene vrijednosti indikatora turističkog prometa i noćenja potrebno je posmatrati u širem međunarodnom kontekstu, obilježenom postpandemijskim oporavkom globalnog turizma, značajnim geopolitičkim poremećajima i izraženim ekonomskim pritiscima.

Prema analizama Evropske komisije za turizam, evropsko tržište karakterisali su rast cijena i smanjenje raspoloživog dohotka, što je dodatno uticalo na kraći prosječni boravak turista i promjene u strukturi tražnje. Na rezultate Crne Gore posebno je uticalo smanjenje prometa sa ruskog tržišta, koje je tradicionalno generisalo visok broj noćenja, kao i ograničena avio-dostupnost i rast cijena avio-karata.

U takvim okolnostima, ostvareni rezultati u pogledu indikatora noćenja sa prioriternih emitivnih tržišta potvrđuju da su oni oblikovani kombinovanim djelovanjem eksternih faktora i strukturnih promjena na međunarodnom turističkom tržištu, uz jasno uvažavanje šireg globalnog konteksta u kojem se Strategija implementirala.

Strateški cilj Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine imao je tri indikatora. Analizom uspjeha indikatora uticaja može se konstatovati da dva indikatora **nijesu dostigla očekivanu vrijednost, a jedan je ostvaren na nivou većem od planiranog**. Naime, broj noćenja u 2025. godini je veći za **6,4%** u odnosu na početnu vrijednost iz 2019. godine. Tokom 2023. godine kao prelazne godine, povećanje je iznosilo **13,37%** u odnosu na broj noćenja iz početne godine. Razlog navedene fluktuacije indikatora jeste činjenica da veliki broj državljana Ukrajine i Rusije, usled ratnih dešavanja na prostorima ovih država, je našao utočište u Crnoj Gori i oni su bili registrovani kao turisti. Tokom 2024. godine usled neregulisanja statusa privremenog boravka i dozvole za rad, kao i drugih razloga, došlo je do odlaska velikog broja državljana ovih zemalja iz Crne Gore, što se negativno odrazilo na broj ukupnih ostvarenih noćenja (Tabela 4.).

Tabela 4: Indikatori uticaja strateškog cilja Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine

STRATEŠKI CILJ INVESTICIONIM ULAGANJIMA I FORMALIZACIJOM TURISTIČKOG PROMETA CRNA GORA SE AFIRMIŠE KAO GLOBALNO PREPOZNATA TURISTIČKA DESTINACIJA SA SMANJENOM SEZONALNOŠĆU POSLOVANJA, UMJERENIJIM REGIONALNIM DISBALANSOM I PRIORITIZACIJOM TURIZMA U RAZVOJNIM POLITIKAMA.					
Indikator uticaja	Početna vrijednost 2019. godine ²	Ciljna vrijednost 2023. godine	Ostvarena vrijednost u 2023. godini	Ciljna vrijednost 2025. godine	Ostvarena vrijednost u 2025. godini
Broj noćenja	14,5 mil.	Index 23/19 - 130	16.389.279 (113,37)	Index 25/19 - 140	15.367.166 (index 25/19 106,36)
Prihodi u turizmu	1,140 mlrd. €	Index 23/19 - 140	1,51 mlrd. € (137,21)	Index 25/19 - 150	1,48 mlrd. € (index 134,80)
Udio turizma u BDP-u (direktni i indirektni) (izvor: WTTC)	31%	20% ³	29,1%	25%	28,4% u 2024. godini A pocjena za 2025. je 28,5%

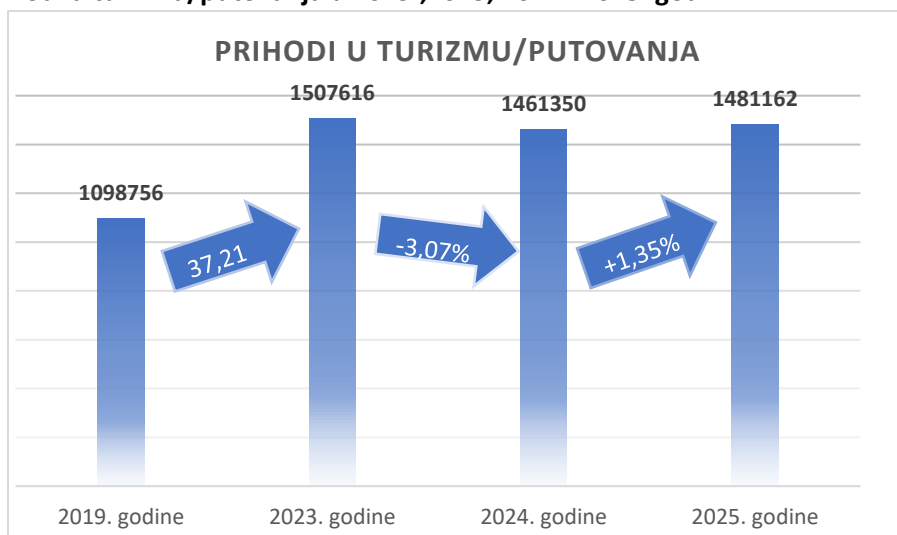
Gore navedeni razlog se može navesti i kao razlog neostvarivanja nivoa rasta drugog indeksa, koji se odnosio na prihode od turizma, u odnosu na planirani index (140), jer su isti direktno zavisni od broja

² Početnu vrijednost indikatora uticaja predstavljaju podaci koji se odnose na turistički promet tj. broj noćenja i prihoda u turizmu, kao i u ukupni udio turizma u BDP-u ostvareni u 2019. godini, kao godini koja je prethodila pandemijskoj 2020. godini, a koja se zbog značajnog pada ostvarenja svih parametara turističkog prometa, ne može uzeti kao polazna osnova za utvrđivanje ciljnih vrijednosti.

³ Cilj je da se ukupni udio turizma u BDP-u razvije do nivoa od 25% (u 2020. udio u BDP-u iznosio je 8,8%) kako bi se izbjegla dominantna zavisnost BDP-a od turizma (izvor WTTC)

ostvarenih noćenja. Ipak je **ostvareno povećanje od 37,21% prihoda u turizmu** u prelaznoj 2023. godine, odnosno **34,80%** u završnoj 2025. godini, u odnosu na početnu 2019. godinu (Grafikon 4).

Grafikon 4: Prihodi u turizmu/putovanja u 2019., 2023, 2024 i 2025. godini

Izvor: Centralna banka CG

Što se tiče trećeg indikatora, a shodno izvještaju WTTC-a (World Travel Tourism Council), direktni i indirektni udio turizma u BDP-a u 2025. godini (procjena 28,5%) je ostvaren **na nivou većem od planiranog (25%)** (Tabela br.3).

Ukupno posmatrano, Strategija je proizvela pozitivne efekte u prioritarnim oblastima, ali je istovremeno ukazala na ranjivost turističkog sektora od ekonomskih, geopolitičkih i epidemioloških dešavanja, kao i drugih uticaja.

Tabela br. 5: Ključni pokazatelji značaja turizma za BDP i zaposlenost

MONTENEGRO KEY DATA

Total Travel & Tourism GDP Contribution			Total Travel & Tourism Jobs Contribution		
2019	30.8% <small>(of Total Economy)</small> EUR 2.1 BN (USD 2.3 BN)		2019	64.9 (000s) =31.9% <small>(Share of Total Jobs)</small>	
2024	28.4% EUR 2.2 BN (USD 2.3 BN)	Annual Change: 0.3% (3.4% vs 2019) Economy Change = 3.8%	2024	65.8 (000s) =25.8%	Annual Change: 12.1% (1.4% vs 2019)
2025 (F)	28.5% EUR 2.2 BN (USD 2.4 BN)	Annual Change: 3.6% (7.1% vs 2019)	2025 (F)	68.2 (000s) =26.8%	Annual Change: 3.6% (5.0% vs 2019)
2035 (F)	28.4% EUR 2.9 BN (USD 3.1 BN)	CAGR (2025 - 2035): 2.6% Economy CAGR (2025 - 2035): 2.6%	2035 (F)	85.8 (000s) =36.6%	New Jobs (2025 - 2035): 17.6 (000s)

(izvor: WTTC)

Analiza statusa uspjeha indikatora učinka Strategije razvoja turizma pokazuje da je do 2025. godine zabilježen značajan napredak u većini planiranih oblasti. Od ukupno 9 indikatora učinka koji se odnose na operativne ciljeve, **5 indikatora (56%)** je ostvarilo ili premašilo planiranu vrijednost, dok su **4 indikatora (44%)** ispod planiranih vrijednosti.

Tabela 6: Pregled ukupno realizovanih aktivnosti za sedam operativnih ciljeva

Ukupan broj aktivnosti	Realizovano	Djelimično realizovano	Nerealizovano
246	158 (64%)	59 (24%)	29 (12%)

Strategijom je planirano **ukupno 246 aktivnosti** od koji je do kraja 2025. godine **u potpunosti realizovano 158, djelimično realizovano 59**, dok nisu realizovane **29 aktivnosti**. Planirane aktivnosti za period **2022-2025** su implementirane na nivou od **88%**, odnosno **64% potpuno realizovane i 24% djelimično realizovne** (Tabela br. 6).

Naziv operativnog cilja	indikator učinka	Početna vrijednost indikatora (2019/2021. godine)	Ciljana vrijednost 2023. godine	Ostvarena vrijednost u 2023. godini	Ciljna/ očekivana vrijednost 2025. godine	Trend	Ostvarena vrijednost 2025. godine
Operativni cilj 1: Unaprijeđen regulatorni okvir u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa	Broj usaglašenih zakona / podzakonskih akata	0 (2019. godine)	+5	0	+2		0
	Povećanje broja noćenja turista u Sjevernom i Centralnom regionu Crne Gore	741.000 (2019. godine)	Index 23/19 – 103	917.244 index 23/19: 123,77	index 25/19 - 105		(1.118.488,00) index 25/19: 150,94
Operativni cilj 2: Unaprijeđena turistička i prateća infra i supra struktura	Broj projekata turističke i prateće infra i supra strukture	0 (2021. godine)	15	25	30		33
Operativni cilj 3: Unaprijeđen kvalitet i kvantitet smještajnih kapaciteta	Broj ležaja u hotelima i sl. objektima sa 4 i 5*	24.598 (2021. godine)	34.700	31.247	40.200		34.425 (izvor: Izvještaj Komisije za kategorizaciju MT)
	Broj ležajeva u hotelima i sličnim objektima sa 3*	9.210 (2021. godine)	10.000	11.819	11.000		11.700 (izvor: Izvještaj Komisije za kategorizaciju MT)
Operativni cilj 4: Unaprijeđen kvalitet diverzifikovanog turističkog proizvoda	Broj novih turističkih proizvoda	0 (2021. godine)	+2	5	10 (2023. godine - 5)		+1 (u odnosu na 2023. godinu)
Operativni cilj 5: Unaprijeđeni ljudski resursi, znanja i vještine u turizmu	Broj obuka i do-obuka za službenike /ce u turizmu (lokalne turističke organizacije, inspekcijiske službe i dr. institucije)	0	10	11	15		17
Operativni cilj 6: Razvoj digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu	Broj implementiranih inovativnih / digitalnih projekata	0	3	3	5		1
Operativni cilj 7: Globalno prepoznata turistička destinacija	Povećanje broja noćenja turista sa prioritarnih tržišta (Francuska, Velika Britanija, Njemačka, Poljska, Rusija, Srbija, Kosovo, BiH, Makedonija, Albanija)	10,7 mil. (2019. godine)	+3%	11,5 mil. +7,5% u odnosu na 2019.	+5%		9,91 mil

Tabela br. 7: Status indikatora uspjeha operativnih ciljeva

Glavni izazov u realizaciji indikatora **broj usaglašenih zakona / podzakonskih akata** operativnog cilja 1. je činjenica da je neposredno nakon usvajanja Strategije došlo do strukturnih promjena u Vladi Crne Gore, pa je tokom četvorogodišnjeg perioda implementacije dokumenta došlo do istih promjena u Vladi još tri puta (43. i 44. mandat i jedna rekonstrukcija Vlade) i unutrašnje kadrovske organizacije kako Ministarstva nadležnog za poslove turizma, tako i drugih ministarstava i institucija. Usled personalnih izmjena u institucijama koje su nosioci aktivnosti iz Akcionog plana, dolazilo je do određenog zastoja u njihovoj realizaciji. Iz pomenutih razloga, proces formiranja nadležnih radnih grupa za izradu zakona bio je usporen. Naime, izborom 44. Vlade Crne Gore, svi predlozi zakonskih tekstova koji su bili utvrđeni u prethodnom periodu vraćeni su resornim ministarstvima na ponovno razmatranje (Tabela br.7).

Indikator operativnog cilja 3 - **broj ležaja u hotelima i sl. objektima sa 4 i 5*** nije ostvaren na nivou planiranog za ciljnu godinu iz razloga što se odlukama kojima se zabranjuju investiciona aktivnost na pojedinim lokalitetima i dugotrajni sudski procesi, negativno uticali na realizaciju investicionih i privatizacionih ugovora, pa samim tim i na postizanje definisanog cilja, odnosno planiranog broja ležajeva u hotelima sa 4 i 5*. Takođe, neadekvatna zakonska regulativa u smislu podsticanja investitora za realizaciju projektnih aktivnosti u Crnoj Gori, posebno na Sjeveru je jedan od razloga. Neophodno je preispitati odluke kojima se zabranjuje investiciona aktivnost na pojedinim lokalitetima, a da to nisu zaštićena ili područja od posebnog značaja, kao i ubrzati dugotrajne sudske procese koji negativno utiču na realizaciju privatizacionih ugovora, pa samim tim i na postizanje definisanog cilja (Tabela br.7).

Shodno navedenom, potrebno je intenzivirati aktivnosti na unaprijeđenju zakonske regulative kao preduslova za poboljšanje poslovnog ambijenta sa akcentom na investiranje u hotelske objekte s obzirom da je hotelijerstvo najvažnija komponenta turističkog proizvoda sa multiplikativnim pozitivnim efektima na promet u ostalim segmentima turističke ponude.

Neostvarivanje planirane vrijednosti indikatora za operativni cilj 6, koji se odnosio na **broj implementiranih inovativnih/digitalnih projekata u turizmu**, je bilo izazvano nedovoljnim poznavanjem informacionih tehnologija u turizmu i njihove primjene, kao i zbog nekompatibilnosti programskih rješenja pojedinih institucija koje su trebale biti povezane u integrisani informacioni sistem. Naime, prepoznata je neophodnost da se nacionalni statistički sistem ojača i optimizuje, jer bez tačnih, pravovremenih i sveobuhvatnih podataka nije moguće pripremati analize koje su preduslov za dobre poslovne odluke i strateško planiranje. Umrežavanjem različitih subjekata u integrisani informacioni sistem doprinosi se boljoj kontroli i realnijem sagledavanju efekata od turizma.

Iako očekivani rast indikatora operativnog cilja 7. koji se odnosi na **povećanje broja noćenja turista sa prioritetnih tržišta (Francuska, Velika Britanija, Njemačka, Poljska, Rusija, Srbija, Kosovo, BiH, Makedonija, Albanija)**⁴ nije postignut (planirano je 5% povećanje u odnosu na početnu 2019. godinu), možemo konstatovati da zbog nepredvidljivih geo-političkih i ratnih dešavanja koji su uslijedili nakon donošenja Strategije, a koji su uzrokovali nestabilnost na ekonomskom planu, posljedično su izazvali probleme u poslovanju turističke privrede, kako ponude tako i potražnje, na regionalnom i globalnom nivou. Prema podacima UN Turizam organizacije, međunarodni turizam se tokom cijelog perioda implementacije Strategije nalazio u fazi oporavka od posljedica pandemije COVID-19. Podaci iz Svjetskog turističkog barometra UN Turizma (UN Tourism World Tourism Barometer) potvrđuju da je globalni

---

⁴ Emitivna prioritetna tržišta definisana su u periodu 2021. godine kada je pripremana Strategija, a koje je bilo obilježeno posljedicama COVID pandemije, usled kojih je bio uspostavljen trend putovanja ka bližim turističkim destinacijama – regionalna putovanja.

turizam tek tokom 2024. godine počeo da se približava nivoima iz 2019. godine (sa oko 790 miliona međunarodnih turista u prvih sedam mjeseci 2024, što je i dalje bilo 4% ispod rekordne 2019). Ključni uvid u konačne rezultate Crne Gore leži u činjenici da su finansijski pokazatelji (prihodi) rasli znatno brže nego fizički obim prometa (noćenja).

UN Turizam naglašava da je Crna Gora ostvarila izuzetan rezultat sa rastom prihoda od +70% u prvom dijelu 2024. u odnosu na 2019. godinu.

Kako je već pomenuto, zbog odlaska velikog broja državljana Rusije koji su u Crnoj Gori boravili kao turisti (očekujući između ostalog dobijanje dozvola za privremeni boravak, kao i za rad u Crnoj Gori) doveli su do pada broja noćenja sa ovog tržišta. Iako je ukupni turistički promet sa pomenutih emitivnih tržišta u padu u odnosu na početnu godinu potrebno je istaći da je promet sa nama najvažnijih zapadno i centralno evropskih država (Njemačka, Velika Britanija i Poljska) i zemalja regiona (Srbija, BiH) na nivou ili u većem obimu u odnosu na 2019. godinu (Tabela br.8).

Navedeno ukazuje na neophodnost na dalju diverzifikaciju turističkog proizvoda koja će biti osnov za povećanje atraktivnosti Crne Gore na što više emitivnih tržišta širom svijeta, odnosno neophodno je smanjiti zavisnost od relativno malog broja emitivnih tržišta, što dalje ukazuje na potrebu definisanja nove liste prioritetnih emitivnih tržišta. Važno je naglasiti da se tokom perioda implementacije Strategije promijenila i struktura turističke tražnje. Prema analizama međunarodnih turističkih organizacija, važan strukturni faktor koji objašnjava razlike između 2019. i 2025. godine jeste promjena u turističkom ponašanju. Prema podacima, evropski turisti nakon pandemije češće putuju, ali ostvaruju kraći prosječan boravak i veću osjetljivost na cijene. Zbog toga rast broja dolazaka na pojedinim tržištima ne rezultira proporcionalnim rastom noćenja, što posebno utiče na destinacije koje su ranije imale veći udio dugih boravaka. Takođe, nedovoljna finansijska sredstva za realizaciju pomotivnih aktivnosti, naročito na značajnim emitivnim tržištima, je jedan od razloga nedostizanja projekcije rasta ovog indikatora.

Tabela br. 8: Broj noćenja sa prioritetnih emitivnih tržišta

Prioritetna emitivna tržišta	2025	2019	Index 25/19
Albanija	176.318	237,819	74.14
Bosna i Hercegovina	1.185.746	1,184,910	100.07
Francuska	409.565	436,463	93.84
Kosovo	406.738	754,990	53.87
Republika Sjeverna Makedonija	176.241	186,060	94.72
Njemačka	676.625	643,564	105.14
Poljska	437.474	396,395	110.36
Rusija	2.411,519	3,470,581	69.48
Srbija	3,439,223	2,987,471	115.12
Velika Britanija	598,849	422,974	141.58
UKUPNO	9,918,298	10,721,227	92.51

Izvor: MONSTAT, obrada Ministarstvo turizma

Shodno navedenom, a u cilju definisanja adekvatnog modela za upravljanje destinacijom, neophodno je donijeti zakonske pretpostavke, odnosno potrebno je intenzivirati aktivnosti Radne grupe za donošenje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama. Istim će se jasno precizirati djelokrug rada Nacionalne turističke organizacije i turističkih organizacija na lokalnom nivou, kao i modeli njihove saradnje.

2.1. Osvrt na doprinos Strategije dostizanju prioriteta postavljenih u krovnim strateškim dokumentima

Ciljevi, mjere i aktivnosti u Strategiji razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine bili su usaglašeni sa strateškim dokumentima koji uređuju javne politike na nacionalnom nivou Crne Gore.

Strategija se pozicionirala u širem strateškom okviru Crne Gore, u skladu sa ključnim dokumentima kao što su: *Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine*⁵, *Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2024-2027. godine*⁶, zatim *Srednjoročnim programom rada Vlade Crne Gore 2024-2027*⁷. godine i to posebno u cilju 8: Crna Gora - dragulj Evrope. U okviru ovog cilja u Srednjoročnom programu rada Vlade Crne Gore 2024-2027 postavljeni su indikatori i ciljne vrijednosti u 2027 godini. Indikatori se odnose na: broj noćenja u kolektivnom smještaju, zatim ostvareni prihodi u turizmu od ino turista i praćenje broja hotela sa 4 i 5 *.

Pri definisanju operativnih ciljeva i aktivnosti vodilo se računa o preporukama iz Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine. Naime, Crna Gora se u smislu sprovođenja Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine, kao krovnog dokumenta za održivi razvoj, a koja je usklađena sa ciljevima održivog razvoja Agende UN do 2030, obavezala da:

- unapređuje lokalnu preduzetničku infrastrukturu i poslovni ambijent za razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća (SGD 8.9.1) u cilju stavljanja u funkciju nacionalnih, lokalnih i turističkih biznis zona, kroz finansijsku podršku za infrastrukturno opremanje, unaprijeđenje programa promocije, uvođenje poreskih i administrativnih olakšica na državnom i lokalnom nivou, kao i porasta investicija u turizam podstaknutih mjerama fiskalizacije. Cilj će se ostvariti i kroz dodatne olakšice za investitore koji investiraju u turizam u sjevernom i središnjem regionu Crne Gore, a kroz model turističkih razvojnih zona (zelene investicije u turizmu) koje će se urediti posebnim propisima i kroz model uspostavljanja, upravljanja i funkcionisanja zona od nacionalnog interesa (SGD 8-8.3);
- jača podsticaje i poreske olakšice u turizmu za izgradnju hotela visoke kategorije i jačanje novih oblika ponude, a u skladu sa principima održivog razvoja i strateškim planskim dokumentima (smanjenje povrata investicija u hotele visoke kategorije sa 20 na 12 godina, i značajan neto pozitivan uticaj na javne finansije, kao i na rast zaposlenosti);
- unaprijedi značaj kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja koja znatno unapređuje kvalitet života građana, promovise kulturni turizam kao jednu od najvažnijih grana turizma i omogući njegovu održivost s akcentom na kulturni i eko turizam, budući

⁵ <https://wapi.gov.me/download-preview/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a?version=1.0>

⁶ <https://www.gov.me/dokumenta/29349d74-d332-498c-9927-3fac36e454a1>

⁷ <https://www.gov.me/dokumenta/927f641e-9d9f-4dd8-8144-416a62fd49b0>

da je neophodno kroz njihov i razvoj ostalih oblika turizma, kao i poljoprivrede, zanatstva i kreativnih industrija (SDG 11 (11.4) i SDG 8 (8.9)) uspostaviti održivo korišćenje kulturne baštine;

- poboljša efikasnost resursa u oblasti turizma: podsticati ozelenjavanje turizma i poboljšanje efikasnosti resursa kroz podršku zelenim investicijama u hotelske i ugostiteljske kapacitete, kao i kapacitete za vodosnabdijevanje i upravljanje otpadom prilikom njihove gradnje; smanjiti količinu otpada iz turističkih aktivnosti i poboljšati upravljanje sa postojećim otpadom; zaštititi osjetljive ekosisteme od uticaja razvoja turizma; stimulisati uvođenje novih zelenih tehnologija u turizmu; podsticati očuvanje atraktivnosti destinacije na dugi rok, uključujući i inovacije kroz ekološki menadžment, marketing, novi biznis ili organizacione forme; unaprijediti regulativu na tržištima gdje su cjenovni signali neefikasni (stvaranje boljih cjenovnih signala i tržišnih instrumenata koji će moći da smanje troškove nastale usljed negativnih ekoloških eksternalija); uvoditi zelene javne nabavke za podsticanje razvoja zelenih inovacija (veza sa ciljem 4.5 NSOR), SDG 6 (6.3), 7 (7.3), 11 (11.6), 12 (12.b), 15 (15.5).

Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025 je povezana sa **Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. godine**⁸, kroz definisanje prioriteta bržeg razvoja Sjevera kroz diverzifikaciju turističke ponude i regionalnu ujednačenost. Na taj način biće obezbijeđeno smanjenje razlika u razvoju privrede između sjevernog, centralnog i primorskog regiona jer je turizam djelatnost sa multiplikativnim efektima na ostale privredne grane. Pored navedenog, unaprijeđenje turističkog proizvoda ima za cilj i povećanje broja novootvorenih radnih mjesta i smanjenje migracija sa Sjevera ka Jugu, uz podizanje nivoa životnog standarda stanovništva, u skladu sa **Nacionalnom strategijom zapošljavanja 2021-2025. godine**⁹.

U sektoru turizma, nosioci aktivnosti su, prevashodno, mikro, mala i srednja preduzeća, shodno čemu se stvaraju preduslovi za razvijanje porodičnog biznisa koji omogućava zapošljavanje većeg broja žena (u sektoru turizma više od 50% zaposlenih čine žene) i mladih, a u korelaciji sa **Strategijom razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća 2023-2026.**¹⁰, **Strategijom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore 2023-2028. godine**¹¹ i **Strategijom razvoja ženskog preduzetništva 2025-2028. godine**¹².

Takođe, Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025 je u vezi sa **Strategijom razvoja saobraćaja za period 2019-2035. godine**¹³ kojom se predviđa obezbijeđivanje preduslova za unaprijeđenje dostupnosti Crne Gore, kako sa aspekta međunarodnog, regionalnog ali i domaćeg tržišta.

Unaprijeđenje destinacijskog menadžmenta, koji predstavlja jedan od ciljeva razvoja ove Strategije, realizovaće se i kroz projektne aktivnosti **Strategije razvoja nacionalnog brenda Crne Gore 2022-2026**¹⁴. godine, a kojom se navodi da "uspješno nacionalno brendiranje kumulira i ekonomske rezultate koji se ogledaju, između ostalog, i razvoja turizma, odnosno većoj atraktivnosti države za turiste".

---

⁸ <https://www.gov.me/dokumenta/4b0f63fd-e49d-4f0c-9f09-99426dc8d51b>

⁹ <https://www.zzzcg.me/wp-content/uploads/2025/08/predlog-nacionalne-strategije-zaposljavanja-2021-2025-s-predlogom-akcionog-plana-zaposljavanja-za-2021-godinu.pdf>

¹⁰ <https://www.gov.me/dokumenta/3e145aba-089d-40bf-8bbb-6e7a91b3e873>

¹¹ <https://www.gov.me/dokumenta/1e9c16c3-8814-49ab-ba89-de4f60f796af>

¹² <https://www.gov.me/dokumenta/8ade53b7-a348-4583-a82a-991f63c445e4>

¹³ <https://www.gov.me/dokumenta/39f31ac4-a0b6-4228-bff1-47c82e6c5534>

¹⁴ <https://www.gov.me/dokumenta/7e6cf4e1-d18b-4df6-b495-62d54f667ecf>

Kao jedan od privrednih prioriteta Crne Gore, turizam je prepoznat u sledećim razvojnim dokumentima Vlade Crne Gore:

Shodno **Programu ekonomskih reformi za Crnu Goru 2024-2026. godine**¹⁵, odnosno kroz dvije reformske mjere “Reformska mjera 1: Jačanje mehanizama za formalizaciju neformalne ekonomije;” i “Reformska mjera 5. Unapređenje digitalizacije i sajber bezbjednosti uz jačanje infrastrukture za širokopojasni pristup internetu” turizam će imati značajne koristi posebno kroz povećanje konkurentnosti, formalizaciju poslovanja i unapređenje investicionog ambijenta.

Plan pametne specijalizacije za 2025. godinu¹⁶ - Na osnovu strateške vizije razvoja Crne Gore, primjenom S3 metodologije i sprovođenjem procesa preduzetničkog otkrivanja, definisane su četiri prioritetne ekonomske oblasti, i to: održivu poljoprivredu i lanac vrijednosti hrane, energiju i održivu životnu sredinu, održivi i zdravstveni turizam, informaciono-komunikacione tehnologije.

Strategija je u potpunosti usklađena sa međunarodnim obavezama koje proizlaze iz članstva u međunarodnim organizacijama, te procesom evropskih integracija.

2.2. Osvrt na doprinos Strategije dostizanju rodne ravnopravnosti

Učešće žena u turizmu ima veliki društveni, ekonomski i kulturni značaj, imajući u vidu široke mogućnosti za zaposlenje, preduzetništvo i profesionalni razvoj. Turizam omogućava ženama da ostvaruju prihode kroz rad u ugostiteljstvo ili kroz pokretanje sopstvenih poslova u turizmu, čime doprinose razvoju lokalne ekonomije. Navedeno omogućava društvenu vidljivost žena, ostvarivanje prihoda i finansijsku nezavisnost, kao i očuvanje kulture i tradicije imajući u vidu sve više razvijeni ruralni turizam koji uglavnom počiva na učešću žena. Takođe, žene u turizmu često promovišu održivi način poslovanja i zastupljenost lokalnih proizvoda, te na taj način utiču na očuvanje prirode i kulturnih resursa.

Prilikom usvajanja prvog Akcionog plana za 2022. godinu nije bila na najbolji način uključena rodna komponenta u dijelu indikatora. Ključni razlog je što je Metodologija Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore za izradu strateških dokumenata inovirana upravo u dijelu obaveznog uključivanja rodne komponente nakon usvajanja Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025 i prvog Akcionog plana. Ovaj nedostatak je popravljen već u narednim akcionim planovima pa su indikatori orodnjeni tamo gdje je bilo potrebno.

Akcioni planovi za 2023., 2024. i 2025. godinu bili su usmjereni ka podršci segmentu orodnjavanja predlažući, gdje je to moguće, rodno senzitivne indikatore. Može se konstatovati da je uspostavljen, iako ne u dovoljnoj mjeri, pozitivan trend sa aspekta uključenosti žena u realizaciju projekata/obuka odnosno na planu povećanja ženskog preduzetništva. Shodno navedenom, orodnjeni su podaci koji se tiču obuka za turističke inspektore, kao i za zaposlene u lokalnim turističkim organizacijama, unapređenje znanja turističkih vodiča, zatim kampanje “Ruralno, održivo, domaćinski”, podržanih projekata kroz Podsticajne mjere u turizmu kod kojih su žene podnosioci zahtjeva i dr., a o čemu je detaljnije napisano u Osvrtu na ostvarenost operativnih ciljeva tokom perioda 2022 - 2025. godine.

---

¹⁵ <https://www.gov.me/dokumenta/e19b682f-19f3-4788-99f5-ca5ad1df3e4a>

¹⁶ <https://www.gov.me/clanak/vlada-usvojila-plan-implementacije-strategije-pametne-specijalizacije-za-2025-godinu>

S obzirom da je učešće žena neophodno povećati, potrebno je intenziviranje i širenje opsega aktivnosti u turizmu i sa turizmom povezanim djelatnostima, uz šire institucionalno djelovanje, tj. izmjene određenih zakonskih propisa kojima će se ženama dati adekvat status u odnosu na muškarce.

3– TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE O IMPLEMENTACIJI AKCIONOG PLANA ZA POSLEDNJU GODINU SPROVOĐENJA STRATEGIJE

NAPOMENA:

Tokom izrade Strategije i pratećeg Akcionog plana, posebna pažnja je posvećena onim aktivnostima i projektima koji su u nadležnosti drugih ministarstava i institucija (saobraćajna, energetska, komunalna infrastruktura, itd.), a koji su u funkciji razvoja turizma. Naime, iste su načelno prikazane u Akcionom planu kako bi se izbjeglo “preklapanje” aktivnosti iz “cross-cutting” dokumenata, s obzirom da je njihova konkretna i detaljna realizacija predmet djelokruga rada resornih ministarstava. Akcionim planom za navedene aktivnosti drugih institucija nisu navedena finansijska sredstva, takođe iz potrebe da ne dolazi do “preklapanja” i planiranih/utrošenih sredstava.

STRATEŠKI CILJ: INVESTICIONIM ULAGANJIMA I FORMALIZACIJOM TURISTIČKOG PROMETA CRNA GORA SE AFIRMIŠE KAO GLOBALNO PREPOZNATA TURISTIČKA DESTINACIJA SA SMANJENOM SEZONALNOŠĆU POSLOVANJA, UMJERENIJIM REGIONALNIM DISBALANSOM I PRIORITIZACIJOM TURIZMA U RAZVOJNIM POLITIKAMA

OPERATIVNI CILJ 1: Unaprijeđen regulatorni okvir u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa

<i>INDIKATORI UČINKA</i>	<i>Polazne vrijednosti 2019. godina</i>	<i>Ostvarena vrijednost 2025. godina</i>	<i>Ciljna vrijednost 2025. godina</i>
Broj usaglašenih zakona/podzakonskih akata	0	0	+2 (u odnosu na 2023. godinu)
Povećanje broja noćenja turista u Sjevernom i Centralnom regionu Crne Gore	741.000 (broj ostvarenih noćenja u Sjevernom i Centralnom regionu CG u 2019. godini imajući u vidu da su 2020. i 2021. godine bile nereprezentativne zbog pandemije)	(1.118.488,00) index 25/19: 150,94	index 25/19 - 105

Aktivnost	INDIKATORI REZULTATA i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Datum završetka	Status realizacije AAA 	Obrazloženje / Novi rok	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/pl anirani izvori finansiranja	Sredstva realizovana /izvor finansiranja	Napomena / Preporuke za naredni period sprovođenja
MJERA 1.1 Savjetodavni i regulatorni okvir									
1.1.1. Izrada Zakona o turizmu i ugostiteljstvu	Usvojen Zakon	Glavni nosioc: MT	I Q 2025.	IV Q 2025.	Djelimično realizovano	Ministarstvo turizma je 12.02.2025. godine objavilo Javni poziv organima, organizacijama, udruženjima i pojedincima (zainteresovana javnost) da se uključuje u postupak pripreme teksta Nacrta Zakona o turizmu i ugostiteljstvu, koji je trajao 20 dana. U ovoj fazi izrade propisa, pristigao je znatan broj predloga i sugestija, na koji način je omogućeno	Budžet MT 22.000 € Kumulativno	Sredstva nisu utrošena	Intenzivirati rad RG uz jačanje snage institucija i njihove nezavisnosti od personalnih promjena

					<p>zainteresovanoj javnosti da svojim predlozima i sugestijama doprinese utvrđivanju teksta nacrt Zakona. Ministarstvo je pripremlilo tekst nacrt Zakona i isti objavilo na e-portalu 10.06.2025. godine sa pozivom za Javnu raspravu koja je trajala do 31.07.2025. godine (https://www.gov.me/clanak/javna-rasprava-o-nacrtu-zakona-o-turizmu-i-ugostiteljstvu)</p> <p>Shodno aktivnostima u okviru pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, a koje se odnose na usaglašavanje</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						sa EU pravnom tekovinom, Predlog zakona o turizmu i ugostiteljstvu usaglašen je sa Direktivama (EU) 2015/2302 Evropskog parlamenta i Savjeta Evrope od 25. novembra 2015. godine o putovanjima u paket-aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, izmijenjenom Uredbom (EZ) br.2006/2004 i Direktivom 2011/83/EU. Ističemo da je Predlog Zakona 28. Oktobra upućen Evropskoj komisiji na mišljenje, a 18. decembra 2025. godine, održana je video konferencija sa predstavnicima Generalnog			
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

						<p>direktorata za pravdu i potrošače (DG JUST) Evropske komisije na temu Nacrta zakona o turizmu i ugostiteljstvu. Usaglašavanja se posebno odnose na zaštitu korisnika usluga, na način da se obezbjeđuje veća transparentnost i pravna sigurnost za putnike, kao korisnike usluga turističkih agencija, kroz jasno precizirane obaveze pružaoca turističko-ugostiteljskih usluga.</p>			
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--

Novi rok:
II Q 2026.

<p>1.1.2. Izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama</p>	<p>Usvojen Zakon</p>	<p>Glavni nosioc: MT Partner: NTO CG</p>	<p>I Q 2025.</p>	<p>IV Q 2025.</p>	<p>Djelimično realizovano</p>	<p>Ministarstvo je 12.02.2025. godine objavilo Javni poziv organima, organizacijama, udruženjima i pojedincima (zainteresovana javnost) da se uključe u postupak pripreme predloga zakona, koji je trajao 20 dana. Pripremljen je inicijalni Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama I spreman je za javnu raspravu.</p> <p>U pripremi predloga Zakona aktivno je učestvovala NTO</p>	<p>Intenzivirati rad RG uz jačanje snage institucija i njihove nezavisnosti od personalnih promjena</p>
---	-----------------------------	--	------------------	-------------------	--------------------------------------	---	---

						Novi rok: III Q. 2026.		
1.1.3. Izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o boravišnoj taksu	Usvojen Zakon	Glavni nosioc: MT Partner: NTO CG	I Q 2025.	IV Q 2025	Djelimično realizovano	Ministarstvo je 12.02.2025. godine objavilo Javni poziv organima, organizacijama, udruženjima i pojedincima (zainteresovana javnost) da se uključe u postupak pripreme predloga zakona, koji je trajao 20 dana. Pripremljen je inicijalni Nacrt zakona o izmjenama i dopunama		Intenzivirati rad RG uz jačanje snage institucija i njihove nezavisnosti od personalnih promjena

						<p>Zakona o boravišnoj taksi I spreman je za javnu raspravu</p> <p>NTO CG je pripremila predlog za izmjenu Zakona o boravišnoj taksi i dostavila ih Ministarstvu turizma na razmatranje.</p> <p>Novi rok: IV Q 2026.</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MJERA 1.2. Jačanje institucionalnih kapaciteta (Inspeksijske službe i Uprave za statistiku – MONSTAT)

1.2.1. Sprovođenje aktivnosti na povećanje broja turističkih i drugih inspektora/ki koji vrše nadzor nad sprovođenjem zakona iz oblasti turizma	Broj novo-zaposlenih inspektora/ki 1 turistička inspektorka	Glavni nosilac: MT	I Q 2025.	IV Q 2025.	Realizovano	U 2025.godini nakon usvajanja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva donijeto je Rješenje o postavljenju jedne inspektorke (broj 01-100/25-427/1 od	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	
--	---	-----------------------	-----------	------------	--------------------	---	------------------------------	------------------------------	--

						3.4.2025.godine) u zvanje turistički inspektor III za opštine Žabljak I Pljevlja sa mjestom rada na Žabljaku, na osnovu sprovedenog postupka javnog oglasa UIP-e preko ULJR			
1.2.2. Sprovođenje aktivnosti na organizovanju edukacija, usavršavanje i opremanje inspektora/ki, kao i kreiranje modela za vrijednovanje njihovog rada	Broj inspektora/ki koji su završili/e obuku) 18 inspektora (od kojih su 7 inspektorke)	Glavni nosilac: UIP / MT	I Q 2025.	IV Q 2025.	Realizovano	18 turističkih inspektora je pohađalo obuke u 2025.godini. U Direktoratu za inspekcijski nadzor MT je u IV kvartalu 2025.godine organizovan niz radionica na temu Poslovnih vještina u cilju unaprjeđenja kvaliteta rada	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

1.2.3. Sprovođenje aktivnosti na koordinaciji rada turističke inspekcije i drugih inspeksijskih službi	Broj zajednički sprovedenih inspeksijskih aktivnosti U toku ljetnje turističke sezone izvršeno je 2081 zajedničkih inspeksijskih nadzora	Glavni nosilac: MT	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Kontinuirano se vrši koordinacija rada Direkcije za inspeksijski nadzor u oblasti turizma, Inspekcije rada, Zdravstveno-sanitarne Inspekcije i Poreske uprave, naročito tokom pojačanog inspeksijskog nadzora, koji se odvijao u zimskoj i ljetnjoj turističkoj sezoni. Koordinacija sa lokalnim inspeksijskim službama i Upravom policije (pojačano jul 2025- avgust 2025)	Budžet nadležne insitucije	Budžet nadležne institucije	
---	---	---------------------------	----------	-----------	--------------------	--	----------------------------	-----------------------------	--

<p>1.2.4. Sprovođenje mjera i aktivnosti na povećanju broja službenika/ca i njihove edukacije u Upravi za statistiku – MONSTAT u sektoru koji je zadužen za prikupljanje i obradu podataka za oblast turizma</p>	<p>Broj novozaposlenih službenika/ca odnosno službenika/ca koji/e su završili/e obuku</p> <p style="text-align: center;">1</p>	<p>Glavni nosilac: MONSTAT Partner: MT</p>	<p>I Q 2025</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Realizovano</p>	<p>U 2025. godini Uprava za statistiku angažovala je jedno ugovorno lice - Ugovor o djelu na prikupljanju i obradi statistike turizma</p>	<p>Budžet nadležne insitucije</p>	<p>Budžet nadležne insitucije</p>	<p>Dalje unapređenje kapaciteta MONSTAT-a</p>
<p>1.2.5. Organizovanje edukacija, usavršavanja, obuka zaposlenih u lokalnim turističkim organizacijama u dijelu koji se odnosi na prikupljanje podataka o turističkom prometu</p>	<p>Broj zaposlenih koji su završili/e obuku</p> <p style="text-align: center;">34 zaposlenih (21 žene ili 61%)</p>	<p>Glavni nosilac: MONSTAT Partneri: NTO CG i LTO-i</p>	<p>I Q 2025</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Realizovano</p>	<p>Uprava za statistiku je organizovala (10.11.2025. godine) sastanak sa LTO tema sastanka bila je "Izvori podataka za statistiku individualnog, tzv "privatnog smještaja" – izazovi i process prikupljanja podataka". Na sastanku je bilo zajedno sa predstavnicima Uprave za statistiku 34 učesnika od čega 21 žena.</p>	<p>Budžet nadležne insitucije</p>	<p>Budžet nadležne insitucije</p>	

						Na sastanku se diskutovalo o odnosu boravisne takse i ostvarenih nocenja, uskladjenosti podataka LTO sa RB bazom MUPa, izazovima u registraciji podataka privatnog smještaja, a sve sa ciljem poboljšanja kvaliteta podataka privatnog smještaja.			
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--

OPERATIVNI CILJ 2: Unaprijeđena turistička i prateća infra i supra struktura									
INDIKATORI UČINKA		Polazne vrijednosti 2021. godina	Ostvarena vrijednost 2025. godina			Ciljna vrijednost 2025. godina			
Broj projekata turističke i prateće infra i supra strukture		0	33			30			
Aktivnost	INDIKATOR IREZULTATA i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Datum završetka	Status realizacije AAA 	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/ planirani izvor finansiranja	Sredstva realizovana /izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
MJERA 2.1 Turistička infra i supra struktura									
2.1.1. Nastavak gradnje ski centra „Kolašin 1600“ Kolašin i izgradnja montažno demontažnog boba na šinama	Broj aktivnosti koje su realizovane u pravcu unapređenja infrastrukture u okviru ski centra Kolašin 1600	Glavni nosilac: MT Partneri: Ministarstvo javnih radova (MJR)	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	U 2025. godini nije započeta realizacija projekta izgradnje montažno demontažnog boba na šinama	135,003.00 € Kapitalni budžet Cifra planiranih sredstava u 2025. godini su usaglašene sa	Realizovano u 2025: 97,546.85 €	

	<p>2</p> <p>Fiksna ski lifta</p> <p>1 ski staza uz žičaru K7</p> <p>1</p> <p>projekat sanacije stuba žičare</p>					<p>Izgradnja fiksnog ski lifta „sidro“</p> <p>Izgradnja fiksnog ski lifta „tanjir“</p> <p>Ski staze uz žičaru K7</p> <p>Plaćanje drugih usluga</p> <p>Sanacija stuba broj 4 šestosjedne žučare K7 “Klisura“</p>	<p>rebalansima kapitalnog budžeta tokom godine.</p>	<p>37.980,54 €</p> <p>32.414,54€</p> <p>27.067,07 €</p> <p>84,70 €</p> <p>150,000.00 €</p>	
<p>2.1.2. Nastavak aktivnosti na izgradnji ski centra „Žarski“ Mojkovac</p>	<p>Broj aktivnosti koje su realizovane u pravcu stavljanja u funkciju ski centra „Žarski“</p> <p>2</p>	<p>Glavni nosilac: MT</p> <p>Partneri: Ministarstvo javnih radova (MJR)</p>	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	<p>Tokom 2025. godine realizovano je:</p> <p>-Trasa puta Vragodo-Vrioca-Žarski katun, poslednjih 500 m</p>	<p>1,945,001.00 €</p> <p>Kapitalni budžet</p>	<p>Ukupno: 1,349,705.71 €</p> <p>202.810,86 €</p>	<p>Projekat se realizuje kao višegodišnji projekat kroz Kapitalni budžet Crne Gore.</p> <p>U 2026. godini je planiran nastavak aktivnosti na ovom višegodišnjem projektu</p>

						Novi rok: II Q 2026.			
2.1.4. Nastavak aktivnosti na izgradnji ski centra „Hajla-Štedim“ Rožaje	<p>Broj aktivnosti koje su realizovane u pravcu stavljanja u funkciju ski centra „Hajla-Štedim“</p> <p>2 infrastrukturna projekta</p> <p>1 studija</p> <p>1 idejno rješenje</p>	<p>Glavni nosilac: MT</p> <p>Partneri: Ministarstvo javnih radova (MJR)</p>	III Q 2024	IV Q 2024	Realizovano	<p>Elektroenergetska infrastruktura</p> <p>Izrada studije hidrotehničke infrastrukture na prostoru u zahvatu Lokalne studije lokacije „Hajla i Štedim“</p> <p>Ski staze uz žičaru na Štedimu-Hajli</p> <p>Izrada idejnog rješenja, glavnog</p>	<p>Kapitalni budžet</p> <p>4,590,002.00 €</p>	<p>Realizovano u 2025:</p> <p>4,231,016.08 €</p> <hr/> <p>3.647.594,59 €</p> <p>27.830,00 €</p> <p>269.244,13 €</p> <p>266.540,69 €</p>	<p>Projekat se realizuje kao višegodišnji projekat kroz Kapitalni budžet Crne Gore.</p> <p>U 2026. godini je planiran nastavak aktivnosti na ovom višegodišnjem projektu</p>

						projekta i izvođenje radova na izgradnji šestosjedne isklopive žičare na lokalitetu „ Hajla i Štedin" u Rožajama, po principu „ projektuj i izgradi" i izradu idejnog rješenja ski staza Navedena sredstva odnose se na plaćanje drugih usluga		19.806,67 €	
2.1.5.	Nastavak aktivnosti na izgradnji skijališta „Savin kuk“ Žabljak, izgradnja ski poligona u okviru skijališta „Savin kuk“	Broj aktivnosti koje su realizovane u pravcu unapređenja infrastrukture u okviru skijališta „Savin kuk“ /	Glavni nosilac: MT Ministarstvo javnih radova (MJR)	I Q 2025	IV Q 2025	Nerealizovano	5.003,00 eura Kapitalni budžet	Realizovano u 2025: Realizovano: 84.70 € €	Projekat se realizuje kao višegodišnji projekat kroz Kapitalni budžet Crne Gore. U 2026. godini je planiran nastavak aktivnosti na ovom višegodišnjem projektu

2.1.6. Izgradnja garaže za potrebe ski centra „Kolašin 1600“, Kolašin	Izgrađena garaža u okviru ski centra „Kolašin 1600“ 1	Glavni nosilac: MT Partner: Ministarstvo javnih radova (MJR)	I Q 2025.	IVQ 2025.	Realizovano	Izgrađena garaža	3,628,872.08 € Kapitalni budžet	Realizovano u 2025: 3,221,199.92 €	
2.1.7. Izgradnja hidrotehničke infrastrukture za potrebe ski centra Kolašin 1600 i Kolašin 1450 sa osniježavanjem	Broj aktivnosti koje su realizovane u pravcu obezbjeđivanja hidrotehničke infrastrukture 1 pripremni radovi za implementaciju projekta	Glavni nosilac: MT Partner: Ministarstvo javnih radova (MJR)	III Q 2025.	IVQ 2025.	Djelimično realizovano	Izvršeni pripremni radovi za implementaciju projekta	158,001.00 € Kapitalni budžet	Realizovano u 2025: 52,205.80 €	Projekat se realizuje kao višegodišnji projekat kroz Kapitalni budžet Crne Gore. U 2026. godini je planiran nastavak aktivnosti na ovom višegodišnjem projektu

2.1.8. Izgradnja infrastrukture za potrebe povezivanja dva ski centra „Cmiljača“ i „Žarski“	Broj aktivnosti koje su realizovane u pravcu povezivanja dva ski centra „Cmiljača“ i „Žarski“ /	MT / Ministarstvo javnih radova (MJR)	I Q 2025.	IV Q 2025.	Nerealizovano	Resorno Ministarstvo sprovodi aktivnosti koje se odnose na redefinisane svih potreba korisnika i utvrde aktivnosti i obaveze vezane za izgradnju žičare. Novi rok: IV Q 2026.	50,001.00 € Kapitalni budžet	Realizovano u 2025: 0,00 €	Nastavak aktivnosti kroz rad operativnih timova za ski centre Žarski i Cmiljača. U 2026. godini je planirana redefinisane projekta.
2.1.9. Nastavak izgradnje na speleološkom objektu Đalovića pećina	Broj aktivnosti koje su realizovane u pravcu stavljanja u funkciju speleološkog objekta „Đalovića pećina“ 4	Glavni nosilac: MT / Ministarstvo javnih radova (MJR)	I Q 2025.	IV Q 2025.	Realizovano	Stručni nadzor u toku izvođenja radova na izgradnji puta Gubavač-Bistrica, sa izgradnjom mosta preko rijeke Bistrice, u Bijelom Polju Izvođ. rad. na postavljanju javne rasvjete duž dijela	1,890,002.00 € Kapitalni budžet	Realizovano u 2025.: 1,262,353.57 € <hr/> 12.826,00 € 47.487,90 €	

					lok. puta L1, Gubavač-Bistrica, potezi Lozna Luka- Mirojevići i Mirojevići Bistrica, Bijelo Polje			
					Izrada projektne dokumentacije i izgradnja 10kV kablovskog voda TS Bistrica za potrebe vizitornog centra Đalović pećine-Bijelo Polje		6.050,00 €	
					Radovi na rekonstrukciji puta L1 Gubavač- Bistrica		1.154.239,58 €	
					lokalnog puta L1 Gubavač-Bistrica			
					Izrada elaborata o uticaju na životnu sredninu za projekat		9.559,00 €	

						<p>Valorizacija Đalovića pećine</p> <p>3.708,59 €</p> <p>Stručni nadzor na Radovima rekonstrukciji i postavljanju javne rasvjete duž dijela puta L1 Gubavač-Bistrica</p> <p>28.482,50 €</p> <p>Navedena sredstva odnose se na plaćanje drugih usluga</p>			
<p>2.1.10. Aktivnosti na obezbjeđivanju alternativnog rješenja vodosnadbijevanja za prelazno vještačko osnježavanje na ski centru Kolašin 1600</p>	<p>Broj realizovanih aktivnosti na planu obezbjeđivanja: 2</p>	<p>Glavni nosilac: MT</p> <p>Partner: MF</p>	IQ 2025	IVQ 2025	<p>Realizovano</p>	<p>Rekonstuisane kaptaze i vodovodni sistem;</p> <p>izgradnja manje akumulacije objezbjeđivanje tehnološke opreme</p>	Budžet MT	<p>Realizovano u 2025. godini: 28.776,83 €</p>	

2.1.11. Aktivnosti na obezbjeđivanju prelaznog vještačkog osnežavanje na skijalištu „Savin kuk“ Žabljak	Realizovana inicijalna faza osnežavanja platoa i ski poligona 1 sistem za vještačko osnežavanje	Glavni nosilac: MT Partner: TC “Durmitor”	IQ 2025	IVQ 2025	Realizovano	Izgrađen sistem za vještačko osnežavanje	Sredstva obezbijedena iz budžeta MT u decembru 2024. godine. 182.000,00 €	Realizovano u 2025: 182.000,00 €	Realizovana inicijalna faza osnežavanja platoa i ski poligona
2.1.12. Sprovođenje mjera i aktivnosti na unapređenju kvaliteta infrastrukture u zoni Morskog dobra	Broj aktivnosti na unapređenju infrastruktureorskog dobra 10	Glavni nosilac: JP MD/ MT	I Q 2025.	IV Q 2025.	Realizovano	Glavni nosilac: JP MD/ 1. Kapitalna investicija - Izvođenje radova na izgradnji dijela šetališta Pet Danica u dužini od 1,7km - Builder fox doo-. 2. Vanredne i hitne sanacije: „Ađi invest“ doo; 3. Izvođenje radova na lokaciji " Zlatna obala I i II faza", opština Bar- „otrant star“ doo-	Budžet nadležne institucije	Budžet nadležne institucije	

					<p>4. Izgradnja potpornog zida na šetlištu u Sutomoru- „Civil engineer“;</p> <p>5. Izrada tehničkog rješenja i izvođenje radova na sanaciji plaže Utjeha- „Civil engineer“ doo;</p> <p>6. Izvođenje radova po ugovoru o izvođenju radova na uređenju lokacije Valdanos- “Nikos coop” doo;</p> <p>7. Izvođenje radova na sanaciji puteva u zaleđu Velike plaže i kućica na Bojani- “Asvalt-beton gradnja” doo;</p> <p>8. Izvođenje radova na uređenju dijela platoa ispod Opšte</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						bolnice – “Incom” doo; 293.000,00e 9. Sanaciji javne rasvete potez od rta Zavala do hotela Splendid-“Ramel” doo; 10. sanaciji javne rasvete, (Kumbor) opština Herceg Novi-„Ramel” doo;			
2.1.13. Sprovođenje mjera i aktivnosti na uređenju i mapiranju planinskih staza u okviru Nacionalne mreže planinskih staza	Broj markiranih planinarskih staza /	MT/ Planinarski savez CG, planinarski klubovi, LTO-i	I Q 2025.	IV Q 2025.	Nerelizovano	Aktivnost nije realizovana iz razloga ne ispunjavanja ugovornih obaveza Planinarskog Saveza Crne Gore.	Budžet MT 35.000,00 €		Neophodno je preduzeti aktivnosti na planu uspostavljanja kvalitetnije organizacije i koordinacije rada nosilaca aktivnosti za njihovu implementaciju.

2.1.14. Uređenje lokacija na panoramskoj ruti „Durmitorski prsten“	Broj uredjenih lokacija /	Glavni nosilac: MT Partner: Uprava za kapitalne projekte (UKP)	I Q 2025	II Q 2025	Nerealizovano	Usled strukturnih promjena u Vladi, kao i nemogućnosti izvođenja radova u zimskim mjesecima, realizacija projekta prolongirana je za II kvartal 2026. godine.	Kapitalni budžet 180.000,00€		
MJERA 2.2 Saobraćajna infrastruktura planirana kroz „cross cutting„ dokumente									
2.2.1. Sprovođenje mjera i aktivnosti na održavanju i unaprjeđenju kvaliteta i kapaciteta aerodroma u Crnoj Gori	Broj projekata/aktivnosti sprovedenih u cilju održavanja/ unapređenja kvaliteta i kapaciteta aerodroma u Crnoj Gori 7	Glavni nosioci: MKI / A.D. Aerodromi Crne Gore	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Aerodromi Crne Gore (ACG) aktivno učestvuju u međunarodnim projektima i unutrašnjim investicijama usmjerenim na modernizaciju infrastrukture i poboljšanje korisničkog iskustva. Fokus je na digitalizaciji, inkluzivnosti i održivosti, i to: 1.Međunarodni projekti za inkluzivnost i digitalizaciju- DANOVA NEXT -	Budžet nadležnih institucija		

					<p>ovaj projekat je primarni mehanizam za unapređenje pristupačnosti aerodroma u Podgorici i Tivtu za osobe sa invaliditetom (OSI) i osobe sa oštećenjem vida.</p> <p>(https://www.eu.me/wp-content/uploads/2025/12/eurokaz-MNE-decembar-30-12-2025-1.pdf strane 18-20)</p> <p>Aktivnosti: Postavljanje taktilnih staza vodilja, ugradnja info-kioska prilagođenih OSI, te nabavka specijalizovane opreme za lakši ukrcaj putnika (npr. ambuliftovi).</p> <p>Obuke: Sprovode se redovne obuke osoblja za pružanje pomoći</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>putnicima sa smanjenom pokretljivošću.</p> <p>2.Digitalna transformacija: Kroz učešće u regionalnim inicijativama, radi se na uvođenju sistema za samostalnu prijavu putnika (Self-service Check-in) i modernizaciji informacionih sistema za prikaz letova u realnom vremenu.</p> <p>-Infrastrukturni projekti za kvalitet usluge</p> <p>U 2025. i početkom 2026. godine, fokus je stavljen na:</p> <p>3.Sanaciju Terminala 2 (Tivat): Ponovno stavljanje u punu funkciju odlaznog terminala radi smanjenja gužvi i</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>poboljšanja komfora putnika tokom ljetnje sezone.</p> <p>4.Modernizaciju opreme za obezbjeđivanje (Security): Nabavka novih rendgen aparata i skenera koji ubrzavaju proces bezbjednosne kontrole, čime se direktno smanjuje vrijeme čekanja.</p> <p>5.Klimatizacija i osvjetljenje: Zamjena sistema klimatizacije u terminalnim zgradama oba aerodroma, što je ranije bila jedna od glavnih pritužbi putnika.</p> <p>6.Ekološka održivost i "zeleni" aerodrome:</p> <p>-Elektrifikacija opreme: Postepena</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>zamjena zemaljske opreme (vozila za prtljag, stepenice itd) električnim modelima radi smanjenja buke i emisije gasova unutar aerodromskog kompleksa.</p> <p>-Sertifikacija: Rad na obnavljanju sertifikata o akreditaciji za upravljanje emisijom ugljen-dioksida (Airport Carbon Accreditation - ACA) https://montenegroairports.com/novosti/aerodrom-podgorica-dobio-aci-sertifikat-za-smanjenje-co2/).</p> <p>7. Shodno planu poslovanja realizuje se preko 15 pojedinačnih projekata investicionog održavanja (sanacija krovova,</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						pista, osvjetljenja itd), uz uvodjenje sistema redovnog anketiranja putnika (ASQ - Airport Service Quality) kako bi se mjerio napredak u zadovoljstvu korisnika u realnom vremenu. Ove mjere imaju za cilj da aerodromi zadrže konkurentnost u odnosu na Tiranu i Dubrovnik, posebno u kontekstu rekordnog broja putnika koji se očekuje u 2026. godini.			
2.2.2. Sprovođenje mjera i aktivnosti na poboljšanju avio dostupnosti Crne Gore	Broj novih strateških ruta /direktnih avio –linija 3 nove avio linije 1 Memorandum o razumevanju Sa Wizz air-om	Glavni nosioci: MS / Aerodromi, ToMontenegro	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Vlada Crne Gore i resorna ministarstva sprovode niz mjera u cilju poboljšanja avio-dostupnosti, s fokusom na povećanje broja cjelogodišnjih linija i	Nisu potrebna finansijska sredstva		

					<p>modernizaciju infrastrukture.</p> <p>Ključne aktivnosti i mjere uključuju:</p> <p>-Finansijski podsticaji: Vlada je u oktobru 2025. godine opredijelila 4,12 miliona eura iz dobiti preduzeća Aerodromi Crne Gore za posebne programe unapređenja avio-dostupnosti. Ova sredstva su usmjerena na subvencionisanje linija od strateškog značaja.</p> <p>-Saradnja sa avio-kompanijama:</p> <p>U oktobru mesecu 2025. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa Wizz air-om o otvaranju baze u Crnoj Gori, što bi trebalo da</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>rezultira sa preko 70 linija iz Podgorice i više od 60 iz Tivta. Tokom ljetnje IATA sezone 2026. godine, planirano je uspostavljanje sledećih avio linija sa Aerodroma Golubovci: Malme, Pariz, Hamburg, Maastricht, Barselona, Rim, Basel, Baden Baden, Keln, Ljubljana, Vroclav, Gdanjsk.</p> <p>Tokom 2025. godine uvedene su nove rute, poput linije Amsterdam–Tivat i Podgorica–Antalija, dok je British Airways otvorio liniju ka Tivtu i druge.</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

<p>2.2.3. Sprovođenje mjera i aktivnosti na održavanju postojeće i izgradnja nove infrastrukture u drumskom saobraćaju</p>	<p>Broj aktivnosti na poboljšanju/izgrađenih putnih pravaca</p> <p style="text-align: center;">7</p>	<p>Glavni nosioc: MS; Partneri: Uprava za saobraćaj,</p>	<p>I Q 2025</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Realizovano</p>	<p>1. Izgradnja puta Cetinje – Čevo; 2. Rekonstrukcija magistralnog puta Nikšić – Kuside; 3.Redovno održavanje magistralnih i regionalnih puteva; 3.Sanacija klizišta na magistralnim i regionalnim putevima; 4.Investiciono presvlačenje asfaltnog kolovoza u Sekcijama Podgorica, Kotor, Nikšić, Pljevlja, Berane; 5.Izrada rasvjete u tunelu Mogren; 6.Unapredjenje saobraćajane signalizacije na važnim raskrsnicama u Crnoj Gori; 7.Rekonstrukcija regionalnog puta Bar – Kamenički</p>	<p>Budžet nadležnih institucija</p>		
---	--	--	-----------------	------------------	---------------------------	---	-------------------------------------	--	--

						most – Krute. Rok: Radovi su u toku – višegodišnji projekat. Planirani rok za završetak radova je II kvartal 2026. godine.			
2.2.4. Sprovođenje mjera i aktivnosti na unapređenje kvaliteta usluga na graničnim prelazima	Broj aktivnosti / graničnih prelaza sa unaprijeđenim kvalitetom i/ili kapacitetom 5	Glavni nosioc: MUP; Partner: MKI	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	U 2025. godini sprovedeno je pet aktivnosti za unapređenje kvaliteta usluga: 1.Adaptacija prostora za pregled vozila na II liniji graničnih provjera na Graničnom prelazu Debeli Brijeg; 2.Adaptacija Graničnog prelaza Dobrakovo; 3.Adaptacija budućih prostorija stanice GP i Podgorica na Božaju i na graničnom prelazu;	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

						<p>4.Poboljšanje napajanja električnom energijom nabavkom novog agregata na Graničnom prelazu Dračenovac;</p> <p>5.Otvoren je zajednički granični prelaz Sitnica-Zupci, na teritoriji BiH, na putnom pravcu Herceg Novi – Trebinje u cilju bržeg i lakšeg protoka robe i putnika.</p>			
2.2.5. Sprovođenje mjera i aktivnosti na održavanju i unaprjeđenju infrastrukture u željezničkom saobraćaju	<p>Broj realizovanih aktivnosti na održavanju i unaprjeđenju željezničke infrastrukture</p> <p>1 aktivnosti (nabavka opreme)</p> <p>1 potpisan Ugovor</p>	Glavni nosioci: MS / ŽICG	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	<p>U skladu sa odlukom Vlade Crne Gore, potpisani su ključni ugovori o prosleđivanju grant sredstava za modernizaciju željezničke infrastrukture, koje su zaključili Ministarstvo saobraćaja, Željeznička infrastruktura</p>	Međunarodna pomoć Kredit EBRD-a	Budžet nadležnih institucija	

						<p>Crne Gore i Održavanje željezničkih voznih sredstava. Sredstva su obezbijeđena kroz finansijsku podršku Evropske investicione banke, s ciljem realizacije projekta modernizacije pruge na dionici Bar–Vrbnica, u okviru međunarodnog Orient/Istočno-mediteranskog koridora (R4 interkonekcija Crna Gora – Srbija). Ukupna ulaganja u modernizaciju željezničkog sistema kroz ovaj projekat iznosiće 80 miliona eura, od čega polovinu čine bespovratna sredstva.</p>			
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--

					https://www.zicg.me//odnosi-sa-javnoscu/aktuelnosti/potpisani-znacajni-ugovori-za-modernizaciju-zeljeznicke-mreze/oa-MiMyOAaj			
					<p>Željeznička infrastruktura Crne Gore u 2025. godini izvršila je nabavku savremene sitne pružne mehanizacije, čime će se značajno unaprijediti i olakšati radovi na održavanju željezničke pruge.</p>		<p>Budžet nadležnih institucija</p>	
					https://www.gov.me/dokumenta/4e97a310-e0a6-4104-8229-f6bb06af06aa			

2.2.6. Unapređenje pomorskog saobraćaja u cilju suzbijanja uskih grla u drumskom saobraćaju	Broj uspostavljenih linija lokalnog pomorskog saobraćaja 1 aktivnost (pripremni plan plovidbe)	Glavni nosioc: MKI, Uprava za pomorski saobraćaj, lokalne samouprave Partneri: MT, JP MD	I Q 2025	IV Q 2025	Djelimično realizovano	Uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama je u IV Q 2025 pokrenula aktivnosti u vezi pripreme plana plovidbe i izdavanja dozvola za redovni cjelogodišnji prevoz putnika u unutrašnjem pomorskom saobraćaju. JP Morsko dobro: U cilju suzbijanja uskih grla u drumskom saobraćaju u zonama platoa za ukrcaj vozila, Sektor za pomorski i priobalni prevoz (JPMD) je Upravi za saobraćaj podnio zahtjev za dobijanje urbanističko - tehničkih uslova za gradnju kružnih tokova ili petlji na prilaznim	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	
--	--	---	----------	-----------	-------------------------------	---	------------------------------	------------------------------	--

						saobraćajnicama. Predato je idejno rješenje i dobijen odgovor u vidu sugestije od strane Uprave.			
MJERA 2.3: Komunalna infrastruktura planirana kroz „cross cutting„ dokumente									
2.3.1. Sprovođenje mjera i aktivnosti na održavanje i unapređenje vodosnabdijevanja	Broj projekata/aktivnosti na unapređenju vodosnabdijevanja 78	Glavni nosioc: MPŠV, MEORIS Partner: lokalne uprave	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	1. Izgrađen i opremljen novi odvojak Bigovo za potrebe snabdijevanja Kotorske opštine. 2. Nabavka i ugradnja postrojenja za prečišćavanje vode za piće kapaciteta 125l/s. 3. Izgradnja novog cjevovoda na dionici od Budve do Tivta. Kroz Program podsticanja projekata u vodoprivredi za 2025. godinu, koji je obuhvatio podsticaj za 75	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

						projekata , i to podrška izgradnji vodovoda na seoskom području – 13 projekata i podrška za individualno vodosnabdijevanje - 62 projekta.			
2.3.2. Sprovođenje mjera i aktivnosti nacionalnih planova upravljanja otpadom	Broj realizovanih projektnih aktivnosti na poboljšanju upravljanja otpadom / sakupljanje i otklanjanje otpada 5	Glavni nosioc: MEORRS Partneri: lokalne uprave, NVO, udruženja	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	U 2025. godini sprovedene su aktivnosti na sljedećim projektima: 1. Realizovana sanacija neuređenog odlagališta Zakršnica u Mojkovcu 2. Izgradnja transfer stanice u Andrijevici – Još uvijek nije pustena u rad zbog problema priključenja na električnu mrežu; 3. Izgradnja dodatne kade za komunalni otpad, deponije	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	U narednom periodu slijedi formiranje Regionalnog centra za upravljanje otpadom u Nikšiću. Prema planu, sredinom 2025. godine biće urađena tehnička dokumentacija od strane Svjetske banke.

					<p>građevinskog otpada i Žabljak. Završeni su svi ugovoreni radovi i objekat je predat korisniku;</p> <p>4. Sanacija deponije „Mislov do“ i sanacija i rekultivacija divljih deponija na teritoriji opštine Nikšić. Završeni radovi na gašenju požara na deponiji, otpad se ne odlaže na ovoj lokaciji već odvozi za Podgoricu;</p> <p>5. Izgradnja lokalnog objekta od opšeg interesa – Projekat zatvaranja i rekultivacija privremenog skladišta komunalnog i neopasnog građevinskog otpada u Bakovićima, Kolašin-</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						U toku je tender za sanaciju ovog odlagališta, sredstva predviđena Kapitalnim budžetom.			
MJERA 2.4 Energetska infrastruktura planirana kroz „cross cutting„ dokumente									
2.4.1. Sprovođenje aktivnosti na poboljšanje snabdijevanja električnom energijom	Broj sprovedenih projektnih aktivnosti na poboljšanje elektro-snabdijevanja 2 -zamjena blok transformatora 1T1 i pripadajućih	Glavni nosioci: MKI / CGES (nadležnost prešla u Ministarstvo energetike i rudarstvo – MEIR)	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić u 2025. godini je sprovela niz aktivnosti na poboljšanje elektro-snabdijevanja: -Zamjena blok transformatora 1T1 i pripadajućih visokonaponskih kablova na	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

	<p>visokonaponskih kablova na agregatu A1 u HE Piva.</p> <p>-Nabavka nedostajućeg dijela elekt.energije za 6 mjeseci (april, maj, jun, jul, avgust i sepremar)</p>					<p>agregatu A1 u HE Piva.</p> <p>-EPCG je za 6 mjeseci, april, maj, jun, jul, avgust i septembar 2025. godine realizovala nabavku nedostajuće količine električne energije od 100 GWh, 100 GWh. 134 GWh, 200 GWh, 200 GWh i 152 GWh prema Energetskom bilansu Crne Gore.</p> <p>https://www.gov.me/dokumenta/b44821ba-09ec-4ee1-9721-1962a6d7ede9</p>			
2.4.2. Sprovođenje aktivnosti na poboljšanju distributivne elektro-energetske mreže	Broj sprovedenih projektnih aktivnosti na poboljšanju distributivne	Glavni nosioci : MKI / CEDIS (nadležnost prešla u Ministarstvo	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	CEDIS: Tokom 2025. godine realizovano je niz projekata na poboljšanju snadbijevanje	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

	<p>elektro-energetske mreže</p> <p>59</p>	<p>energetike i rudarstvo - MEIR</p>			<p>električnom energijom, a koji su se odnosili na rekonstrukciju/ adaptaciju/ izgradnju trafostanica, nabavke transformatora i niz drugih projekata iz domena nadležnosti CEDIS-a (Obilazak i remont dalekovoda 35 kV na 35 lokacija; Reviziju i remont opreme u postrojenju TS 35/10 kV na 37 lokacija; I jos 57 aktivnosti zamjene, popravki, remonta, rekonstrukcije opreme</p> <p>https://www.gov.me/dokumenta/b44821ba-09ec-4ee1-9721-1962a6d7ede9</p>			
--	--	--------------------------------------	--	--	--	--	--	--

<p>2.4.3. Realizacija projekta „Odgovorni turizma“ (zelena i cirkularna ekonomija)</p>	<p>Broj „zelenih „ smještajnih objekata (sa „eko“ oznakom/ energetske efikasni...)</p> <p>17 ugostiteljskih objekata sa eko oznakom (EcoLabel, Travel Life, Green key)</p> <p>15 hotela sa unaprijeđenim poslovanjem kroz Program posticanja energetske efikasnosti</p> <p>70 domaćinstava i seoskih domaćinstva je energetske unaprijeđeno</p>	<p>Glavni nosioc: MT Partneri: Ministarstvo energetike i rudarstva, Fond za zaštitu životne sredine- Eko fond</p>	<p>I Q 2025</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Realizovano</p>	<p>Implementirani su:</p> <p>1.Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji (u saradnji sa Eko-fond-om);</p> <p>2.Program za podršku unapređenju energetske efikasnosti u domaćinstvima i seoskim domaćinstvima (u saradnji sa Eko-fond-om).</p>	<p>42.541,00€ (Budžet MT)</p>	<p>Sredstva MT nijesu utrošena već su korišćena sredstva iz IPA III (Programa direktne budžetske podrške EK Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize (za energetske efikasnost) u iznosu od 2.239.166,92 €</p>	

OPERATIVNI CILJ 3: Unaprijeđen kvalitet i kvantitet smještajnih kapaciteta									
INDIKATORI UČINKA		Polazna vrijednost 2019. godina	Ostvarena vrijednost 2025. godina			Ciljna vrijednost 2025. godina			
Broj ležaja u hotelima i sl. objektima sa 4 i 5*		24.598	34.425 (izvor: Izvještaj Komisije za kategorizaciju MT)			40.200			
Broj ležaja u hotelima i sl. objektima sa 3*		9.210	11.700 (izvor: Izvještaj Komisije za kategorizaciju MT)			11.000			
Aktivnost	INDIKATORI REZULTATA i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Datum završetka	Status realizacije AAA 	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/ planirani izvor finansiranja	Sredstva realizovana /izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
MJERA 3.1: Hoteli i sličan smještaj – Povećanje udjela hotelskih kapaciteta u ukupnim kapacitetima za smještaj									
3.1.1 Sprovođenje monitoringa realizacije ugovornih obaveza za	Izvještaj pripremljen Pripremljen izvještaj za period	Glavni nosioc: MT	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Na sjednici Vlade Crne Gore 25. decembra 2025. usvojena je Informacija o aktivnostima na			

hotele iz prioritetnih turističkih projekata	januar-jun 2025. godine					<p>realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma, za period januar-jun 2025. godine</p> <p>Informacija o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti turizma, za period januar - jun 2025. godine - Zaključci (www.gov.me)</p>	Budžet (MT) 115.243,20€		
<p>3.1.2. Sprovedenje monitoringa o realizaciji ugovornih obaveza za hotele koji su privatizovani u prethodnom periodu</p>	<p>Izveštaj je pripremljen</p> <p>Usvojena Informacija o realizaciji zaključaka</p>	Glavni nosioc: MT	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	<p>Na sjednici Vlade Crne Gore 25. decembra 2025. usvojena je Informacija o aktivnostima na valorizaciji turističkih lokaliteta koji su u prethodnom periodu bili predmet privatizacije</p> <p>Informacija o aktivnostima na valorizaciji</p>		<p>Utrošena sredstva 12.100,00 €</p> <p>Budžet MT</p>	

						turističkih lokaliteta koji su u prethodnom periodu bili predmet privatizacije - Zaključci (www.gov.me)			
Operativni cilj 4: Unaprijeđen kvalitet diverzifikovanog turističkog proizvoda									
INDIKATORI UČINKA		Polazna vrijednost 2021. godina	Ostvarena vrijednost 2025. godina			Ciljna vrijednost 2025. godina			
Broj novih turističkih proizvoda		1	10			+1 (u odnosu na 2023. godinu)			
Aktivnost	INDIKATORI REZULTATA i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Datum završetka	Status realizacije AAA 	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/ planirani izvor finansiranja	Sredstva realizovana /izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
MJERA 4.1 Unaprijeđenje kvaliteta ponude									
4.1.1 Realizacija podsticajnih mjera u oblasti turizma – Jačanje turističkog tržišta	Broj podržanih projekata kroz javne pozive 140	Glavni nosioci: MT / NTOCG	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Program podsticajnih mjera za 2025. godinu usvojen je na sjednici Vlade koja je održana 27.	Budžet MT 618.000,00 €	Planirano Programom podsticajnih mjera planirano 550.000,00 €,	

<p>(javni pozivi za sufinansiranje projekata iz oblasti manifestacionog turizma, kulturnog, ruralnog i drugih vidova turizma, kao i sufinansiranje drugih događanja</p>	<p>(Ministarstvo turizma je podržalo 112 projekata</p> <p>Nacionalna turistička organizacija podržala je 28 projekata)</p> <p>Kroz Program ukupno je podržano 26 žena što predstavlja 25% učešća u ukupno broju svih aplikata.</p>					<p>aprila 2025. Programom podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2025. godinu bilo je predviđeno sedam mjera podrške i to:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Mjera I – Podrška organizovanju manifestacija/festivala; -Mjera II - Unapređenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom turizmu; -Mjera III – Unapređenje kvaliteta turističke ponude i digitalizacija; -Mjera IV - Podrška za razvoj MICE turizma; -Mjera V - Podrška za organizaciju studijskih posjeta turoperatora i turističkih agencija; 	<p>Budžet nadležnih institucija</p>	<p>od čega je utrošeno za istu namjenu 458.086,14€</p> <p>Budžet MT</p>	
---	---	--	--	--	--	---	-------------------------------------	--	--

					<p>-Mjera VI- Partnerstvo sa turoperatorima i turističkim agencijama u promociji Crne Gore kao turističke destinacije;</p> <p>-Mjera VII - Podrška za unapređenje organizovanih avionskih dolazaka putem zajedničke marketing kampanje sa turoperatorima. Za mjere koje je realizovalo resorno ministarstvo za turizam bilo je opredijeljeno 550.000,00 €, dok je za mjere koje realizuje Nacionalna turistička organizacija Crne Gore planirano 880.053,42€.</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>-Ukupan broj prispjelih prijava za mjere koje je realizovalo Ministarstvo je 174, dok je podržano 112 projekata.</p> <p>NTO - U 2025. godini realizovane su mjere predviđene Programom podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2024. godinu i Programom podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2025. godinu iz razloga što je zbog specifičnosti djelatnosti NTO CG i cilja da se generišu što bolji efekti predviđeno da se dvije mjere iz programa, i to: Podrška za razvoj MICE turizma i Podrška za unapređenje</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>organizovanih avionskih dolazaka putem zajedničke marketing kampanje sa turoperatorima, mogu realizovati u godini donošenja programa i u narednoj godini u odnosu na godinu donošenja programa.</p> <p>NTO - U 2025. godini realizovani su sljedeći projekti kod kojih je podrška odobrena u okviru javnog poziva i Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2024. godinu:</p> <p>Mjera IV Podrška za razvoj MICE turizma Oblast podrške IV B) Podrška u organizaciji međunarodnih</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>događaja u Crnoj Gori – podržana realizacija dva događaja, ukupan iznos podrške NTO CG je 27.348,00 €.</p> <p>Oblast podrške IV C) Podrška u organizovanju studijskih posjeta organizatora MICE događaja (hosted buyers) – podržana organizacija jedne studijske posjete, ukupna podrška odobrena od strane NTO CG je 4.000,00 €.</p> <p>Mjera V Podrška za unapređenje organizovanih avionskih dolazaka putem zajedničke marketing kampanje sa turoperatorima - podržana realizacija jedne marketing kampanje za čiju</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>realizaciju je odobrena podrška NTO CG u iznosu od 50.000,00 €.</p> <p>U okviru Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2025. godinu Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je bila nosilac realizacije četiri mjere Programa i to:</p> <p>Mjera IV - Podrška za razvoj MICE turizma A) Unapređenje kapaciteta za MICE turizam – podržana tri subjekta, ukupna vrijednost podrške 13.329,60 €; B) Podrška u organizaciji međunarodnih događaja u Crnoj Gori – podržana organizacija dva</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>događaja od kojih je jedna realizovan u 2025. godini dok će drugi biti realizovan u 2026. godini. Ukupna podrška za događaj koji je realizovan u 2025. godini iznosi 15.000,00 €;</p> <p>C) Podrška u organizovanju studijskih posjeta organizatora MICE događaja (hosted buyers) – podržana organizacija dvije studijske posjete koje su realizovane u 2025. godini. Ukupna vrijednost podrške NTO CG za ove dvije posjete iznosi 8000,00 €;</p> <p>Mjera V - Podrška za organizaciju studijskih posjeta turoperatora i</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>turističkih agencija – podržana organizacija dvije posjete, ukupna vrijednost podrške NTO CG iznosi 7.990,00 €</p> <p>Mjera VI- Partnerstvo sa turoperatorima i turističkim agencijama u promociji Crne Gore kao turističke destinacije – ukupno podržana realizacija 16 marketing kampanja, ukupna vrijednost podrške koja je odobrena od strane NTO CG za realizaciju ovih kampanja iznosi 303.926,00 €;</p> <p>Mjera VII - Podrška za unapređenje organizovanih avionskih dolazaka putem zajedničke</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>marketing kampanje sa turoperatorima – podržane tri kampanje od kojih je jedna realizovana u 2025. godini, dok će preostale dvije biti realizovane u 2026. godini. Ukupna vrijednost podrške za zajedničku kampanju koja je realizovana u 2025. godini iznosi 50.000,00 €.</p> <p>Kroz Program ukupno je podržano 26 žena što predstavlja 25% učešća u ukupno broju svih aplikanata. U primorskom regionu podržano je 8 žena, u centralnom 8 i u sjevernom 10.</p> <p>https://www.go</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						v.me/dokument/1feb9dca-58b4-40bd-9c66-54ab01b91d04			
4.1.2. Uvođenje marke kvaliteta Montenegro Quality	<p>Pripremljen okvir za implementaciju marke Montenegro Quality;</p> <p>Broj održanih edukacija /prezentacija za marku MQ</p> <p>Oznaka Montenegro Quality je zaštićena kao kolektivni žig</p> <p>-Dodijeljeno 53 sertifikata za oznaku kvaliteta u turizmu - Montenegro Quality (MQ).</p>	<p>Glavni nosilac: NTO CG</p> <p>Partneri: MT, Feel IQM</p>	I Q 2025	IVQ 2025	Realizovano	<p>- NTO CG je pokrenula realizaciju Projekta uvođenja marke kvaliteta - Montenegro Quality sa ciljem unapređenja kvaliteta turističke ponude u Crnoj Gori i poboljšanja iskustva turista. Tokom 2025. godine oznaka je zaštićena kao kolektivni žig. Ova inicijativa ima za cilj da osigura da svaki segment brenda odražava posvećenost visokim standardima usluge i autentičnom lokalnom identitetu.</p>	Budžet nadležne institucije	Budžet nadležne institucije	

					<p>„Montenegro Quality“ je sertifikaciona oznaka koja se dodjeljuje turističkim privrednim subjektima koji ispunjavaju visoke standarde u pružanju usluga i ukupnom poslovanju. Vizija oznake je jačanje pozicioniranja Crne Gore kao turističke destinacije pod krovim brendom „Montenegro – Wild Beauty“, kroz obezbjeđivanje dosljednih standarda kvaliteta i podsticanje kontinuirane inovacije u svim segmentima turizma.</p> <p>Oznaka „Montenegro</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>Quality“ dodjeljuje se u tri nivoa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Montenegro Quality Bronze • Montenegro Quality Silver • Montenegro Quality Gold <p>Broj korisnika marka MQ: Zaključno sa 31. 12. 2025. godine, ukupno 53 subjekta su dobitnici oznake Montenegro Quality (MQ). Aktivnosti na uvođenju i implementaciji oznake marke kvaliteta MQ realizovane su tokom 2024. godine i 2025. godine, zbog čega nije moguće izdvojiti poseban iznos sredstava uloženi isključivo za aktivnosti realizovane u 2025. godini.</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						https://www.montenegro.travel/montenegro-quality-label			
MJERA 4.2. Diverzifikacija turističkog proizvoda									
4.2.1. Učešće na specijalizovanim međunarodnim sajmovima i konferencijama i prezentacija ponude zdravstvenog turizma Crne Gore na istim	Broj posjećenih sajмова i konferencija i broj održanih prezentacija Učešće na 3 konferencije, 3 online panela i predavljanje ponude u oblasti zdravstvenog turizma.	Glavni nosioc: MT, MZ / Partneri: Klaster zdravstvenog turizma, privatni sektor, NTO, LTO-i, PKCG, MKM, FTH-UCG	IQ 2025	IV Q 2025	Realizovano	1. Konferencija zdravstvenog turizma „BOOKING HEALTH IN SRPSKA“ i 5. Sajmu turizma "Banja Luka 2025" (februar 2025.) - 320,00e – troškovi učešća 2. Učešće na Montenegrin International Conference on Economics & Business (MICEB) 29-31. maj 2025, Budva – tema: „Green Health Tourism: A Pathway to Sustainable Economic Growth in Montenegro“	66.175,20€ (kumulativ za akt. 4.2.1 i 4.2.2)	Budžet MT utrošeno u 2025. godini 320,00 € za učešće na Konferenciji „Booking health in Srpska“ (kumulativno i za akt. 4.2.2)	

					<p>3. Učešće na online panelu Health Tourism Development Center of Islamic Countries (HTDC) na temu: "Healthcare and Health Tourism in European countries"</p> <p>3. Učešće na online panelu Health Tourism Development Center of Islamic Countries (HTDC) na temu "Global Market for Aesthetic & Plastic Surgery"</p> <p>4. Učešće na online sastancima UNWTO radne grupe o zdravlju i turizmu i putovanjima</p> <p>5. NTO CG prezentuje</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>ponudu u oblasti zdravstvenog turizma u okviru sveukupne pomocije turističke ponude destinacije. NTO CG je u saradnji sa partnerima uzela učešće na najpoznatijim sajmovima turizma u Berlinu, Londonu, Parizu, Madridu, Njujorku, Oslu, Rigi, Minhenu, na dalekim tržištima (Šangaj, Nagoja) i na sajmovima u zemljama Regiona (Beograd, Banja Luka, Zagreb, Ljubljana, Tirana) na kojima je Crna Gora predstavljena kao cjelogodišnja destinacija, uključujući i ponudu u oblasti</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						<p>zdravstvenog turizma.</p> <p>Privredna komora CG : predsjednik Koordinacionog odbora zdravstvenog turizma PKCG je u toku 2025.g.uzeo učešće na 12.CIHT međunarodnoj konferenciji posvećenu zdravstvenom turizmu u Crikvenici, Republika Hrvatska.</p>		
<p>4.2.2. Organizovanje i podrška konferencijama, sajmovima i edukativnim seminarima u Crnoj Gori na temu zdravstvenog turizma, kao i afirmacija i jačanje kapaciteta</p>	<p>Broj organizovanih i broj podržanih konferencija, sajмова, edukativnih seminara zdravstvenog turizma</p> <p>1 Izvještaj o stanju u Institutu „Dr Simo Milošević“</p>	<p>Glavni nosilac: MT Partneri: MZ, Klaster zdravstvenog turizma / MKM, FTH-UCG, MF, Institut "Dr S. Milošević", PKCG</p>	I Q 2025	IV Q 2025	Djelimično realizovano	<p>Koordinacioni odbor zdravstvenog turizma PKCG je u toku 2025.g na III sjednici usvojilo izvještaj o stanju u Institutu "dr Simo Milošević", kao nosiocu zdravstvenog turizma u Crnoj Gori</p>		

<p>prioritnih projekata zdravstvenog turizma - Institut "Dr S. Milošević" i udruženja zdravstvenog turizma</p>									
<p>4.2.3. Unapređenje zakonodavnog okvira zdravstvenog turizma</p>	<p>Usaglašena regulativa</p>	<p>Glavni nosioc: MZ Partneri: MT, MPNI, PKCG, FZOOG, MF</p>	<p>I Q 2025</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Realizovano</p>	<p>U okviru Predloga Zakona o turizmu i ugostiteljstvu dati su predlozi za unapređenje zakonodavnog okvira zdravstvenog turizma.</p> <p>Realizacija aktivnosti PKCG: Koordinacioni odbor zdravstvenog turizma PKCG je u toku 2025.g dao mišljenje na Nacrt Zakona o zdravstvenoj zaštiti i na Nacrt Zakona o turizmu i ugostiteljstvu sa aspekta definisanja oblasti zdravstvenog turizma.</p>	<p>Nijesu potrebna finansijska sredstva</p>	<p>Nijesu potrebna finansijska sredstva</p>	

4.2.4. Realizacija projekta „Valorizacija novih i nedovoljno iskorišćenih turističkih atrakcija“ (kulturno, istorijsko, prirodno bogatstvo)	Broj turistički valorizovanih atrakcija 10	Glavni nosioc: MT Partneri: LTO, lokalne uprave	II Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Kroz Program podsticajnih mjera, odnosno kroz Mjeru III - Razvoj održivih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u kulturnom, sportsko-rekreativnom i avanturističkom turizmu u vidu podrške sljedećim projektima koji se odnose na valorizaciju kulturne materijalne i nematerijalne baštine podržani su sledeći projekti: 1. „Tajna crnogorskih katuna“ - NU Geografija Crne Gore" 2. "Netaknuta ljepota Crne Gore: Štedim - skriveni biser Rožaja";	Budžet MT	Budžet MT Realizovano kroz Podsticajne mjere	
--	---	--	-----------	-----------	--------------------	---	-----------	---	--

					<p>3. "Skriveni vrhovi sjevera" - Igor Perišić;</p> <p>4. „Put vjetrova i planina - karavanski put“;</p> <p>5. Razvoj sportskog ribolova – mušičarenje</p> <p>6. Digitalna prezentacija turističkih lokaliteta Kolašina putem Google Street View platforme – LTO Kolašin;</p> <p>7. "Virtuelna tura 360 °Mojkovca“;</p> <p>8. Projekat "Digitalizacija-inovacija-modernizacija" – Park prirode Piva;</p> <p>9. "Promocija legalnog, održivog i ekološkog turizma kroz platformu ugosti.me - Ugosti.me d.o.o Bar.</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

						10. Digitalna platforma "Luxury Montenegro" - NVO "Asocijacija Luksuza Crne Gore"			
						https://www.gov.me/clanak/odluka-o-dodjeli-sredstava-i-bodovne-liste-za-pojedinacne-programске-linije-za-program-za-unapredenje-konkurentnosti-privrede-za-2025			
Mjera 4.3: Podsticanje preduzetništva (porodični biznis, žene, mladi)									
4.3.1 Realizacija kampanje "Ruralno, održivo, domaćinski" / nagradni konkurs – izbor najbolje domaćice	Realizovan nagradni konkurs 1 Realizovan	Glavni nosioc: MT	IV Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Kroz kampanju „Ruralno, održivo, domaćinski!“ realizovan je nagradni konkurs za registrovana seoska domaćinstva i to u četiri kategorije: „Najbolje seosko domaćinstvo“; “Najbolje seosko domaćinstvo na katunu”;	Budžet MT – 15.000,00€	Budžet MT – 15.000,00€	

						„Najbolji mladi seoski domaćin“/„Najbolja mlada seoska domaćica“; 1 žena je dobila nagradu; Specijalne nagrade za doprinos razvoju agroturizma i inovativne ponude. Ukupni nagradni fond iznosio je 15.000€. https://www.gov.me/clanak/nagradni-konkurs-za-najbolje-u-ruralnom-turizmu-za-2025-godinu			
OPERATIVNI CILJ 5: Unaprijeđeni ljudski resursi, znanja i vještine u turizmu									
INDIKATORI UČINKA	Polazna vrijednost 2021. godina	Ostvarena vrijednost 2025. godina			Ciljna vrijednost 2025. godina				
Broj obuka i do-obuka za kadar u turizmu	0	17			15				

Aktivnost	INDIKATORI REZULTATA i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Datum završetka	Status realizacije AAA 	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/ planirani izvor finansiranja	Sredstva realizovana /izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
MJERA 5.1 Razvoj programa za cjeloživotno obrazovanje kadra u turizmu									
5.1.1. Realizacija Plana za unaprjeđenje obrazovnih programa sa ciljem povećanja konkurentnosti kompetencija i vještina kadra u turizmu primjera	Broj unaprijeđenih / novih obrazovnih programa 2	Glavni nosioc: MPNI Partneri: CSO, Fakulteti za turizam, MT / PK CG, turistička privreda	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovana	U toku 2025. godine, usvojene su: inicijative za izmenjenu standarda kvalifikacija za glavnog kuvara, novo IV1, kuvara jednostavnih gastronomskih proizvoda nivo III, mesara – roštiljdžiju, novo III, pripremača pizza, nivo II i pomoćnika u kuhinji, nivo II. Pokrenuta je inicijativa za	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

						<p>razvijanje kvalifikacije nivoa obrazovanja Bachelor of management in tourism and hospitality, nivo VI;</p> <p>Takođe, usvojen je i Program obrazovanja za sticanje stručnih kvalifikacija iz podsektora Turizam:</p> <p>a)Recepcioner/Recepcionerka;</p> <p>b) Sobar/Sobarica.</p>			
<p>5.1.2. Realizacija Plana za unapređenje sistema zapošljavanja studenata i mladih u turizmu, sa ciljem zadovoljenja potreba turističke privrede za visoko-</p>	<p>Broj zaposlenih studenata/tkinja i mladih</p> <p>U 2025. godini zaposleno je 4.124 mladih do 30 godina (55,43% žena) i 1.532 mladih srednjoškolaca (61% žene)</p>	<p>Glavni nosioc: ZZZCG ,MPNI,</p> <p>Partneri: MT / PK CG</p>	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	<p>U 2025. godini bilo je ukupno 11.152 zapošljavanja lica sa evidencije nezaposlenih ZZZCG (žene 6.644 ili 59,58%).</p> <p>Od tog broja njih 4.124 su mladi do 30 godina (žene 2.286 ili 55,43%). Mladih visokoškolaca</p>	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

obrazovnim kadrom						zapošljeno je 1.532 (žene – 935).			
MJERA 5.2 Unapređenje znanja i vještina zaposlenih u turizmu									
5.2.1. Organizovanje obuka/ kurseva za zaposlene u LTO	Broj obuka / kurseva 13 radionica/ Učestvovalo 18 učesnika od čega 12 žena.)	Glavni nosioc: MT, NTO CG Partner: Uprava za kadrove	I Q 2025.	IV Q 2025.	Realizovano	Realizacija NTO CG: U okviru aktivnosti na uvođenju i implementaciji oznake kvaliteta Montenegro Quality u 2025. godini održane su individualne edukacije sa predstavnicima lokalnih turističkih organizacija na različite teme iz oblasti marketinga i turizma. U 2025. godini održano je 13 individualnih edukacija / koordinacija konsultanata angažovanih od strane NTO CG i	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

						predstavnik LTO-a.			
5.2.2. Organizovanje radionica / seminara okruglih stolova turističkoj privredi	Broj radionica / seminara 1 okrugli sto (18 učesnika od kojih je 10 bilo žena) 1 obuka (25 učesnika od kojih je 18 bilo žena)	Glavni nosioc: PK CG, MT, Partneri: CSO, ZZCG, Fakulteti za turizam, nadležne / specijalizovane institucije	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	U okviru edukativnih aktivnosti koje su organizovane u 2024. godini od strane Privredne komore CG, a koje se odnose direktno na turizam su: OKRUGLI STO: "Digitalizacija u turizmu, kojem je prisustvovalo 18 učesnika od kojih su 10 bile žene; OBUKA: Digitalna transformacija za MSP u sektoru turizma, kojoj je prisustvovalo 25 učesnika, od kog broja su 18 bile žene.	Budžet MT – nije bilo budžetskih izdvajanja.	Budžet nadležne institucije	

<p>5.2.3. Organizovanje obuka / seminara sa ciljem unapređenja znanja turističkih vodiča (poseban akcenat na nevalorizovane segmente kulturne baštine, kao i na kulturna i prirodna dobra koja se nalaze na listi svjetske baštine UNESCO-a)</p>	<p>Broj obuka / seminara</p> <p>Program obrazovanja za osposobljavanje za zanimanje turistički vodič/kinja pohađalo je 99 polaznika (41 osoba muškog i 58 ženskog pola).</p>	<p>Glavni nosioc: MPNI, Partneri: MKM, CSO fakulteti za turizam MT, PK CG</p>	<p>I Q 2025</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Realizovano</p>	<p>Prema podacima iz Informativnog sistema obrazovanja Crne Gore (MEIS) u toku 2025. godine, kod 4 organizatora obrazovanja odraslih Program obrazovanja za osposobljavanje za zanimanje turistički vodič/kinja pohađalo je 99 polaznika (41 osoba muškog i 58 ženskog pola).</p>	<p>Budžet nadležne institucije</p>	<p>Budžet nadležne institucije</p>	
<p>5.2.4.. Organizovanje obuka / seminara kadra u cilju dobijanja licenci za planinske vodiče, vodiče za kanjoning, speleološki vodiči i dr.</p>	<p>Broj obuka / seminara</p> <p>Nijesu realizovane obuke</p>	<p>Glavni nosioci: MPNI, CSO fakulteti za turizam Partneri: MT, PK CG, specijalizovana udruženja</p>	<p>III Q 2025</p>	<p>IV Q 2025</p>	<p>Nerealizovano</p>	<p>Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija: U 2025. godini licencirani organizatori obrazovanja za zanimanje planinski vodič nijesu realizovali obuke, usled strukturnih i</p>	<p>Budžet nadležne institucije</p>		<p>Intenziviranje aktivnosti nosioca aktivnosti zaduženih za njenu implementaciju, uz jačanje efikasnosti rada na institucionalnom nivou.</p>

						personalnih promjena u Vladi i resorima / institucijama.			
OPERATIVNI CILJ 6: Razvoj digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu									
INDIKATORI UČINKA		Polazna vrijednost 2021. godina	Ostvarena vrijednost 2025. godina			Ciljna vrijednost 2025. godina			
Broj implementiranih inovativnih / digitalnih projekata		0	1			5			
Aktivnost	INDIKATORI REZULTATA I postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Datum završetka	Status realizacije AAA 	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/ planirani izvor finansiranja	Sredstva realizovana /izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
MJERA 6.1. Digitalna transformacija poslovanja u turizmu									
6.1.1. Digitalizacija u procesu praćenja turističkog prometa (Realizacija „e-visitor“ projekta koji	Izrađen sistem „ e- visitor“ Izrađena 1 Analiza postojećih digitalnih alata za registraciju turista u Crnoj Gori	Glavni nosilac: MT Partner: MJU, Poreska uprava	I Q 2025	IV Q 2025	Djelimično realizovano	Izrađena Analiza postojećih digitalnih alata za registraciju turista u Crnoj Gori, u saranji sa UNOPS-om	Budžet MT 94.537,00€	Nisu utrošena sredstva Donacija (Analiza je	Vlada Crne Gore je za razvoj, testiranje, implementaciju, praćenje, evaluaciju, garanciju i održavanje funkcionalnog turističkog informacionog sistema (TIS) za 2026. godinu obezbijedila

podrazumijeva integraciju elektronskih servisa putem integracije aplikacija i baza podataka i informisanje građana i privrednika putem kampanje o uspostavljenim funkcionalnostima i benefitima realizovanih aktivnosti)								urađena iz donacije UNOPS)	finansijska sredstva u iznosu od 1,370,000.00 eur
6.1.2. Unapređenje aplikacije za seoska domaćinstva (instaliranje novih opcija) pod nazivom "Montenegro Village Explorer"	Broj instalisanih opcija 84 nova domaćinstva unijeta u aplikaciju	Glavni nosilac: MT	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Ažurirana je i unaprijeđena aplikacije za seoska domaćinstva Montenegro Village Explore koja obuhvata sva registrovana seoska domaćinstva u Crnoj Gori i njihovu ponudu.	Budžet MT 5.900,00€	Budžet MT 5.900,00€	
Operativni cilj 7: Crna Gora - Globalno prepoznata turistička destinacija									
Indikator učinka	Početna vrijednost		Ostvarena vrijednost			Ciljna vrijednost			

		2019. godine			2025. godine		2025. godina		
Povećanje broja noćenja turista sa prioriternih tržišta (Francuska, Velika Britanija, Njemačka, Poljska, Rusija, Srbija, Kosovo, BiH, Makedonija, Albanija)		10,7 mil.			9,91 mil		+ 5%		
Aktivnost	INDIKATORI REZULTATA i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Datum završetka	Status realizacije AAA 	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/ planirani izvor finansiranja	Sredstva realizovana /izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
MJERA 7.1 Pобољшanje pozicioniranja destinacije na međunarodnom tržištu									
7.1.1 Definisanje prioriternih tržišta, priprema i implementacija programa promocije	Donijet i realizovan program za različita tržišta Donijet Program : 18 marketing kampanja Destinacijski spot osvojio 9 nagrada 1 konferencija sa 160 predstavnika belgijske	Glavni nosioc: NTO CG Partneri: privatni sektor, LTO	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore promoviše turističku ponudu, u okviru raspoloživih sredstava, na različitim emitivnim tržištima i kroz različite marketing kanale. Aktivnosti su realizovane na tradicionalno važnim emitivnim tržištima za Crnu	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

**turističke
privrede.**

Goru, tržišta
Velike Britanije,
Njemačke,
Francuske, Poljske
i tržištima zemalja
Regiona (Srbija,
Bosna i
Hercegovina,
Slovenija, Albanija,
Hrvatska), a
određene
aktivnosti
realizovane su i na
tržištima Austrije,
Švajcarske,
Letonije, Belgije,
Španije, Češke,
Norveške
Holandije,
Bugarske, Italije,
Luksemburga i na
dalekim tržištima.
Aktivnosti
uključuju
promociju putem
PR aktivnosti i
događaje za
medije,
organizaciju
studijskih grupa za
predstavnike
medije i
turoperatora,

					<p>promociju putem oglašavanja (online i offline), učešće na sajmovima i sličnim događajima, road show kampanje, organizaciju i učešće na poslovnim radionicama i drugim događajima za privredu.</p> <p>-U okviru kampanje „Uncover Your Wild Side“, koja je postala osnova svih međunarodnih promotivnih aktivnosti, realizovane su značajne aktivnosti na njegovom prilagođavanju i tržištima zemalja regiona, gdje će njegova</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					<p>sveobuhvatna promocija početi 2026. godine. Destinacijski spot marketinške kampanje „Uncover Your Wild Side“ osvojio je ukupno 9 nagrada, i to sedam nagrada u okviru CIFFT, nagradu na Golden City Gate festivalu u Berlinu, a kampanja je prepoznata i na globalnom nivou kroz status Webby Honoree na festivalu Webby Awards u Njujorku.</p> <p>NTO CG je u aprilu 2025. godine bila domaćin BeTravel Congress 2025, koji je organizovan od strane Unije profesionalnih</p>			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

						<p>agencija za putovanja (UPAV) i Asocijacija flamanskih turističkih agencija (VVR). Ove dvije organizacije okupljaju više od 1.000 članova – turističke agencije, turooperatore, hotele, avio-kompanije i druge ključne partnere iz oblasti turizma. Kongres je predstavljao izuzetnu priliku za jačanje poslovnih veza između belgijskog i crnogorskog turističkog tržišta, kao i za dodatnu promociju Crne Gore kao atraktivne destinacije na tržištu Zapadne Evrope. Na konferenciji je učestvovalo 160 predstavnika</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

						belgijske turističke privrede. NTO je kroz realizaciju Programa podsticajnih mjera u turizmu, ostvarila partnerstva sa renomiranim turoperatorima i online turističkim agencijama pri čemu je ostvareno 18 marketing kampanja u cilju promocije Crne Gore kao turističke destinacije			
7.1.2 Umrežavanje (stvaranje partnerstava) na nacionalnom i lokalnom nivou	Broj akata o saradnji 23 akta o saradnji 3 ugovora o partnerstvu;	Glavni nosioci: NTO CG, LTO-i, lokalne uprave Partneri: MT, turistička privreda	I Q 2025	IV Q 2025	Realizovano	U 2025. godini, po osnovu ugovora o strateškom partnerstvu, ostvarena je saradnja sa kompanijama To Montenegro, HG Budvanska rivijera i HG Montenegro Stars. Takođe, po osnovu Ugovora o marketing	Budžet nadležnih institucija	Budžet nadležnih institucija	

					partnerstvu, NTO CG je realizovala aktivnosti u saradnji sa kompanijom One Crna Gora. U okviru projektnih aktivnosti, zaključeni su ugovori o partnerstvu projektu sa kompanijom Aqua Bianca d.o.o. i JP Morsko dobro. Pored navedenih, zaključeno je još 17 sporazuma / memoranduma o saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama, tako da je u okviru ove aktivnosti ukupno bilo na snazi 23 akta o saradnji, čime je dodatno unaprijeđena saradnja u funkciji			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

						promocije turističke ponude			
--	--	--	--	--	--	--------------------------------	--	--	--

4. NALAZI I PREPORUKE EVALUACIJE

Evaluacija Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine sprovedena je u periodu od februara do maja 2026. godine. Prema vrsti evaluacije, sprovedena je ex post evaluacija od strane nezavisnog evaluatora Gorana Đurovića, angažovanog od strane Ministarstva turizma za pripremu Izveštaja o evaluaciji strategije.

Osnovni zadatak evaluacije je bio da se procijeni uspješnost implementacije Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine, naročito njena relevantnost, koherentnost, efektivnost, efikasnost, uticaj i održivost, i da se identifikuju naučene lekcije kao osnova za preporuke.

Glavni ciljevi evaluacije su da se:

- Ocijeni efikasnost i uticaj Strategije u postizanju strateškog i operativnih ciljeva;
- Identifikuju snage, slabosti, prilike i izazovi koji su se pojavili tokom implementacije Strategije;
- Ocijeni relevantnost i koherentnost Strategije u vezi sa drugim politikama koje je donijela Vlada Crne Gore;
- Ocijeni nivo angažovanja zainteresovanih strana i saradnje u razvoju i implementaciji Strategije;
- Ocijeni nivo orodnjenosti Strategije i predlože preporuke za podizanje nivoa orodnjenosti novog strateškog dokumenta;
- Definišu prijedlozi za poboljšanje efikasnosti buduće Strategije kroz konkretna saznanja i preporuke.

Izveštaj o evaluaciji obuhvatao je procjenu uspješnosti implementacije same Strategije, kao i pratećih dokumenata, odnosno Izveštaja o realizaciji Akcionih planova za 2022., 2023., 2024. i završnu 2025. godinu Strategije razvoja turizma Crne Gore.

U okviru Završnog Izveštaja o sprovođenju Strategije razvoja turizma 2022-2025. godine predstavljeni su glavni nalazi i preporuke sprovedene evaluacije.

4.1. KLJUČNI NALAZI EVALUACIJE

Analiza stepena realizacije Strategije ukazuje da je većina planiranih aktivnosti realizovana. Na bazi raspoloživih podataka, evaluator je zaključio da je riječ o relativno uspješnoj realizaciji Strategije, što ne ukazuje da su svi značajni problemi koji opterećuju proces razvoja turizma u Crnoj Gori u najvećoj mjeri eliminisani. Mnogi problemi i dalje su veoma izraženi i isti su, manjim dijelom, dio nadležnosti ministarstva nadležnog za poslove turizma i oni su dominantno vezani za neusvajanje zakonske regulative, inspekcijski nadzor, statistiku/evidenciju turista. Najveći dio problema je dio nadležnosti drugih ministarstava a na neke procese nadležno ministarstvo nije moglo uticati. Najbolji primjer je problem infrastrukture, rekonstrukcije putnih pravaca i drugih objekata koji su bili dio Akcionog plana za realizaciju ove Strategije a koji najviše zavise od ministarstva koje je nadležno za urbanističke planove, kapitalne investicije, finansije.

U vezi sa pojedinim indikatorima koji nisu ostvareni (npr. indikator: Povećanje broja noćenja turista sa prioritetnih tržišta, koji se odnosi na operativni cilj 7) valja napomenuti da su globalna kretanja uticala na ostvarenje plana. Naime, značajna tržišta poput Velike Britanije, Njemačke, Srbije, Poljske ostvarila su izražen rast turističkog prometa, a dodatno se bilježi i snažan rast sa nekih novih tržišta. S druge strane, tržište Rusije je, usljed globalnih okolnosti a i činjenice da su zbog odlaska velikog broja državljana ove države koji su u Crnoj Gori boravili kao turisti (očekujući između ostalog dobijanje dozvola za privremeni boravak, kao i za rad u Crnoj Gori) doveli su do pada broja noćenja sa ovom tržišta u odnosu na 2019. godinu što predstavlja jedan od ključni razlog neostvarenja planiranog indikatora.

Relevantnost

Na osnovu analize dokumenata i sprovedenih fokus grupa neupitno je da su oblasti utvrđene kako prioritetne u Strategiji i operativni ciljevi (Operativni cilj 1 – Unaprijeđen regulatorni okvir u turizmu uz formalizaciju turističkog prometa; Operativni cilj 2 – Unaprijeđena turistička i prateća infra i supra struktura; Operativni cilj 3 – Unaprijeđen kvalitet i kvantitet smještajnih kapaciteta; Operativni cilj 4 – Unaprijeđen kvalitet diverzifikovanog turističkog proizvoda; Operativni cilj 5 – Unaprijeđeni ljudski resursi, znanja i vještine u turizmu; Operativni cilj 6 – Razvoj digitalnih, inovativnih rješenja i novih tehnologija u turizmu; Operativni cilj 7 – Crna Gora - globalno prepoznata turistička destinacija) i dalje relevantni.

Koherentnost

Strategija je bila usaglašena sa drugim strateškim dokumentima i politikama koje sprovodi Ministarstvo turizma ali i sa drugim javnim politikama i dokumentima koje je donijela Vlada Crne Gore. Strategija je u potpunosti usklađena sa međunarodnim obavezama koje proizlaze iz članstva u međunarodnim organizacijama, te procesom evropskih integracija.

Efektivnost

Od ukupno 9 indikatora učinka koji se odnose na operativne ciljeve, do kraja 2025. godine **5 indikatora je ostvarilo ili premašilo planiranu vrijednost, dok su 4 indikatora ispod planiranih vrijednosti** (Tabela br. 9).

Ukupan broj indikatora uticaja	Ostvareno ili premašeno	Nije ostvareno
9	5 (56%)	4 (44%)

Tabela br. 9: Prikaz ostvarenosti indikatora učinka

Strategijom je planirano **ukupno 246 aktivnosti** od koji je do kraja 2025. godine **u potpunosti realizovano 158, djelimično realizovano 59** dok **nisu realizovane 29 aktivnosti**.

Planirane aktivnosti za period **2022-2025** su implementirane **na nivou od 88%, odnosno 64% aktivnosti je u potpunosti realizovano, a 24% djelimično realizovano** (Tabela br. 10).

Ukupan broj aktivnosti	Ostvareno	Djelimično ostvareno	Nije ostvareno
246	158 (64%)	59 (24%)	29 (12%)

Tabela br. 10: Pregled ukupno realizovanih aktivnosti za svih sedam operativnih ciljeva

Efikasnost

Kada je riječ o finansijskoj realizaciji strategije, ona je ostvarena (za period 2022-2025) na nivou od 85,29% u odnosu na planirana sredstva. Planirani iznos sredstava bio je **69.039.586,72 euro, dok je realizovano 58.885.034,60 eura**. Strategija je implementirana u najvećem dijelu sredstvima iz nacionalnog budžeta (na nivou od 95,69% i skromnom podrškom iz donatorskih sredstava (na nivou od 4,31%).

Upređivanjem stepena efektivnosti i efikasnosti, primjećuje se da je 64% ostvarenih aktivnosti realizovano uz utrošak 85,29% od ukupno planiranih sredstava. Jedan od značajnih razlog za diskrepancu između stepena ostvarenih aktivnosti i stepena ostvarenosti plana finansiranje je globalno indukovana inflacija koja je proizvela globalne poremećaje a pogotovo u dijelu cijena za izgradnju infrastrukturnih projekata, što se refletkovalo i na tržište Crne Gore te povećanje cijena građevinskog materijala i drugih usluga.

Uticaj

Bez obzira na pomenute nedostatke prilikom implementacije strategije, evidentno je da je ona već proizvela izvjesne pozitivne rezultate u prioritarnim oblastima, o čemu govore i podaci o postignutim rezultatima, a potvrđuju i stavovi ispitanika.

Ispitanici su naveli da smatraju da su posebno pozitivni rezultati u oblasti povećanja broja seoskih domaćinstava koja se bave turizmom i to dominantno u sjevernoj regiji Crne Gore. Takođe, jedan od značajnih uticaja se odnosi na povećanje učešće žena u poslovima u oblasti turizma zahvaljujući finansijskoj podršci putem projekata.

Održivost

Održivost glavnih strateških intervencija implementiranih do sada je ostvarena, a čini se izvjesnim da će Strategija proizvesti rezultate koji će biti održivi na dugi rok. Ono što može ugroziti održivost su nedostatak političke volje koja može zatim uticati negativno na finansijsku održivost Strategije. Takođe, za održivost dosadašnjih, ali i budućih rezultata ključan je institucionalni kapacitet, odnosno informisanost, znanje, vještine, ali i posvećenost svih ključnih sektora. Institucije još uvijek nisu unijele mehanizme koji omogućavaju kontinuiran rad na aktivnostima i njihovo praćenje, pa će od posvećenosti ovom procesu zavistiti i održivost.

4.2. PREPORUKE EVALUACIJE

Preporuka 1: Preporučuje se nastavak aktivnosti definisanih Strategijom 2022-2025. godine kroz izradu novog strateškog dokumenta, s obzirom na relevantnost svih definisanih oblasti i ciljeva. Prilikom novog ciklusa strateškog planiranja potrebno je aktivnije uključiti lokalne samouprave u definisanje aktivnosti, jasno definisati nadležnosti među institucijama i dati zaduženja radi implementacije mjera i aktivnosti, kao i njihov monitoring. Takođe, potrebno je nastaviti rad na novom strateškom dokumentu. Prilikom kreiranja novog strateškog dokumenta potrebno je razmisliti o dodavanju jednog operativnog cilja koji bi bio posvećen unapređenju (jačanju) kapaciteta ključnih institucija za sprovođenje javnih politika u oblasti turizma a to su Ministarstvo nadležno za poslove turizma i Nacionalne turističke organizacija (NTO). Takođe, u okvir ključnih institucija koje su značajne za razvoj turizma i sprovođenje javnih politika u ovoj oblasti, treba uvrstiti i upravljачe zaštićenih područja, čije kapacitete takođe treba kontinuirano jačati.

Preporuka 2: U okviru novog ciklusa izrade Strategije potrebno je novim dokumentom obuhvatiti duži period, od 10 godina, uz izradu dvogodišnjih akcionih planova kojima bi se vršilo prilagođavanje okolnostima koje su van uticaja nadležnih državnih organa.

Preporuka 3: U okviru nove Strategije i pratećih akcionih planova potrebno je osigurati orodnjenost indikatora i veću zastupljenost rodnih politika.

Preporuka 4: Infrastruktura je jedan od bitnih činilaca razvoja turizma a njihova izgradnja je u nadležnosti drugih državnih i lokalnih organa, pa je potrebno iz novog strateškog dokumenta isključiti infrastrukturne projekte kao obavezu za čiju je realizacije nadležno MT i resurse usmjeriti na one aktivnosti koje treba da omoguće veću koherentnost i uticaj na promjene drugih politika u cilju razvoja turizma (planiranje prostora, obrazovanje, zdravstvena zaštita...).

Preporuka 5: Radi uspješnije koordinacije politika koje imaju uticaja na razvoj turizma treba što prije formirati Nacionalni savjet za turizam. Nacionalni savjet treba personalno imenovati i omogućiti da se u njegov sastav, osim predstavnika stručnih lica iz nadležnih organa javnog sektora, imenuju stručnjaci iz

oblasti turizma koji su angažovani van javnog sektora. Ovo tijelo može biti dobar mehanizam za prevazilaženje prepreka u komunikaciji koji su se pokazali tokom realizacije Strategije a prvenstveno u pravcu većeg uključivanja svih relevantnih subjekata u proces planiranja i realizacije politika u oblasti turizma.

Preporuka 6: Preporučuje se realnije planiranje pojedinih aktivnosti u Strategiji, kako u pogledu finansijskih kapaciteta, tako i u pogledu zakonodavnih, institucionalnih i ljudskih kapaciteta u pojedinim institucijama. Potrebno je veća i aktivnija uključenost svih institucija i sektora prilikom definisanja aktivnosti u okviru pripreme novog strateškog dokumenta. Posebnu pažnju treba usmjeriti na identifikovanje indikatora sa jasnim izvorima verifikacije kako bi uopšte mogli da se procijene efekti i uticaj strateškog dokumenta.

Preporuka 7: Preporučuje se kreiranje komunikacione strategije koja će pratiti sledeći strateški dokument u oblasti turizma (donijeti komunikacionu strategiju istovremeno sa strateškim dokumentom) i posvećeno i efikasno pristupanje njenoj implementaciji kako bi se omogućilo povećanje razumijevanja planiranih aktivnosti u svim oblastima i sektorima. U okviru budućih komunikacija posebno je važno uključiti lokalnu privredu i lokalnu zajednicu uključujući i predstavnike lokalne samouprave sa LTO.

Preporuka 8: Neophodno je u kreiranju nove Strategije ostvariti komunikaciju sa Zajednicom opština Crne Gore koja priprema strateški dokument posvećen razvoju ruralnih područja na sjeveru Crne Gore a posebno u oblasti turizma, što uključuje povezivanje sa drugim privrednim granama kao što je npr. poljoprivreda. Takođe, pojedine jedinice lokalne samouprave su započele izradu strateških dokumenata razvoja turizma pa i te dokumente treba imati u vidu prilikom izrade nove Strategije. Neophodno je uzeti u obzir i **Mapu puta za održivi razvoj sjevernog regiona Crne Gore**, koju je pripremila Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, a koja predstavlja integrisani strateško-operativni okvir za razvoj regiona. Navedeni dokument identifikuje ključne razvojne pravce i inicijative, između ostalog, i u oblasti održivog turizma, sa posebnim fokusom na povezivanje turizma sa lokalnom ekonomijom, prirodnim resursima i klimatskom tranzicijom, te može predstavljati relevantnu osnovu za usklađivanje i dalje unapređenje sektorskih politika u oblasti turizma.

Preporuka 9: U cilju smanjenja deficita radne snage i povećanja kvaliteta usluga, neophodno je sistemsko povezivanje obrazovnog sistema i turističke privrede.

U okviru nove Strategije preporučuje se uvođenje sledećih aktivnosti koje treba da omoguće:

- Bolju implementaciju **dualnog obrazovanja u turizmu i ugostiteljstvu** (obavezna praksa kod poslodavaca);
- Razvoj **specijalizovanih srednjoškolskih i visokoškolskih programa** (hotelijerstvo, destinacijski menadžment, digitalni turizam);
- Kreiranje **nacionalnog centra za obuke u turizmu** (lifelong learning);
- Subvencionisanje obuka za deficitarna zanimanja (kuvari, konobari, vodiči);
- Uvođenje programa za **digitalne i zelene vještine u turizmu**;
- Jačanje saradnje između univerziteta, škola i privatnog sektora;
- Bolju povezanost kreativnih industrija i turizma, kroz razvoj sektora kreativnog turizma, u saradnji Ministarstva turizma i Ministarstva kulture i medija.

Preporuka 10: Novom strategijom potrebno je odgovoriti na potrebe tržišta rada, fleksibilnijim oblicima rada, što zahtijeva prilagođavanje regulative.

Predložene aktivnosti:

- Stalno praćenje i unapređenje propisa kojima se uređuje oblast **fleksibilnih oblika zapošljavanja** (sezonski ugovori, rad na poziv);
- Pojednostavljenje procedura za **angažovanje sezonskih radnika i stranaca**;
- Regulacija radnog vremena u skladu sa sezonalnim opterećenjima;
- Jačanje zaštite prava radnika u turizmu (minimalni standardi, inspekcije);
- Uvođenje poreskih i drugih olakšica za poslodavce u turizmu.

Preporuka 11: Novim strateškim dokumentom potrebno je utvrditi aktivnosti kojim se podstiče rješavanje pitanja sive ekonomija koja značajno utiče na prihode i kvalitet ponude. Predložene aktivnosti:

- Digitalizacija registracije smještaja i gostiju (e-tourism sistemi);
- Jačanje inspeksijskog nadzora i koordinacije institucija;
- Uvođenje fiskalnih i poreskih podsticaja za legalizaciju poslovanja;
- Kampanje za podizanje svijesti o značaju legalnog poslovanja;
- Jednostavnije procedure registracije za male pružaoce usluga.

Preporuka 12: U novom stratešom dokumentu neophodno je unaprijediti aktivnosti posvećene promociji turističke ponude koja treba da bude kontinuirana, strateška i adekvatno finansirana. Predložene aktivnosti:

- Planiranje preciznih godišnjih iznosa troškova za finansiranje aktivnosti u vezi sa promocijom turističke ponude (koje će koristiti NTO i druge nadležne institucije);
- Potrebno je da se namjenska sredstva Nacionalne turističke organizacije (ostvarena po osnovu Zakona o turističkim organizacijama i Zakona o boravišnoj taksi) uplaćuju direktno i u punom iznosu koji joj pripada, kao što je to slučaj kod lokalnih turističkih organizacija. Istovremeno, Zakonom o budžetu planirati opšta budžetska sredstva kao transfer za NTO, na način kako se to trenutno čini za određene institucije, odnosno po uzoru na praksu po kojoj opštine dodatna sredstva za rad lokalnih turističkih organizacija opredjeljuju kroz budžetske transfere;
- Razvoj digitalnog marketinga;
- Promocija specijalizovanih proizvoda (ruralni, zdravstveni, avanturistički turizam i dr.);
- Jačanje saradnje sa globalnim platformama i influenserima;
- Uključiti mlade u kreiranje promotivnih kampanja, pogotovo zbog digitalne pismenosti i praćenja trendova na društvenim mrežama.

Preporuka 13: Novom Strategijom neophodno je posvetiti veću pažnju individualnim izdavaocima smještaja koji čine značajan dio turističke ponude. Neke od mogućih aktivnosti su:

- Stalno praćenje i revizija propisa u cilju pojednostavljenja registracije i poslovanja individualnih izdavalaca;
- Programi podrške (subvencije, edukacije);
- Digitalne platforme za promociju malih izdavalaca;
- Zaštita od nelojalne konkurencije i sive ekonomije;
- Uključivanje izdavalaca u kreiranje politika.

Preporuka 14: Nova Strategija treba da bude usmjerena ka:

- profesionalizaciji sektora;
- povećanju kvaliteta usluga;
- održivom i inkluzivnom razvoju;
- jačanju konkurentnosti Crne Gore na globalnom tržištu.

Da bi mogli da se ostvare rezultati u ovim oblastima neopodno je:

- ✓ Razvoj održivog i zelenog turizma;

- ✓ Digitalizacija sektora (smart destination);
- ✓ Regionalni razvoj i smanjenje sezonalnosti;
- ✓ Jačanje statistike i sistema praćenja podataka;
- ✓ jačanje kapaciteta upravljača zaštićenih područja, razvoj infrastrukture u skladu sa principima zaštite prirode i integraciju nacionalnih parkova u turistički sistem Crne Gore.

5. OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA FINANSIJSKA SREDSTVA ZA CJELOKUPAN PERIOD SPROVOĐENJA STRATEGIJE

Za realizaciju Akcionog plana Strategije razvoja turizma Crne Gore za period 2022-2025. godine planirano je ukupno **69.039.586,72 €** i to: **67.809.586,72 €** iz Budžeta Vlade Crne Gore i **1.230.000,00 €** od Donatorskih sredstava (Tabel br. 11).

U odnosu na plan, ukupno je utrošeno: 58.182.851,66 eura i to iz:

- **Budžeta Crne Gore: 55.645.093,71 eura**
  - Kapitalni Budžet Vlade Crne Gore 53.206.257,04 eura (92%),
  - tekući Budžet Vlade Crne Gore 2.438.836,67 eura (4%)
- **Donatorska sredstva: 2.537.757,92 eura (4%)**

Posmatrajući sa aspekta izvora finansiranja:

- U periodu 2022-2025. godina najveći dio sredstava 95,69% finansiran je iz nacionalnog budžeta Crne Gore, dok je 4,31% finansirano iz donatorskih programa.

Tabela br. 11: Prikaz planiranih i utrošenih finansijskih sredstva po godinama (izvori finansiranja aktivnosti predviđenih Strategijom)

	2022		2023		2024		2025	
	Plan	Ostvareno	Plan	Ostvareno	Plan	Ostvareno	Plan	Ostvareno
Budžet Crne Gore (tekući)	2.000.090,00	671.368,85	1.152.202,06	629.824,25	990.000,00	435.460,60	1.183.396,00	702.182,97
Budžet Crne Gore (kapitalni)	24.002.583,65	12.128.357,70	18.164.142,00	12.882.812,12	11.067.158,01	17.184.073,60	9.250.015,00	11.011.013,62
Donatorski programi	1.045.000,00	121.010,61	185.000,00	177.580,39	0	0	0	2.239.166,92
Ukupno	27.047.673,65	12.920.737,16	19.501.344,06	13.690.216,76	12.057.158,01	17.619.534,20	10.433.411	13.952.363,51
Ostvrenje u odnosu na AP u %		47,77%		70,20%		146,13%		112,26%

Grafikon 5: Ukupna utrošena finansijska sredstva u okviru AP za period 2022-2025. godine

Najveći dio planiranih sredstava (preko 92%) bio je namijenjen za finansiranje infrastrukturnih projekata dok je za finansiranje aktivnosti Ministarstva nadležnog za poslove turizma bio namijenjen ostatak novca.

6. PREPORUKE ZA NAREDNI CIKLUS PLANIRANJA POLITIKA

U skladu sa identifikovanim preporukama iz *Izveštaja o evaluaciji Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine* koji su navedeni u poglavlju 4. *Nalazi i preporuke evaluacije (4.2 Preporuke)* slijede **ključne preporuke** za naredni ciklus planiranja politike u oblasti turizma:

Preporuka 1: Preporučuje se donošenje nove Strategije turizma koja će biti bazirana na prioritetima i operativni ciljevima prethodnog strateškog dokumenta (s obzirom na relevantnost svih definisanih oblasti i ciljeva u istom) uz dodavanje novog operativnog cilja koji bi bio posvećen unapređenju, odnosno jačanju kapaciteta ključnih institucija za sprovođenje javnih politika u turizmu - Ministarstva nadležnog za poslove turizma i Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, uz uključivanje upravljača zaštićenih područja u okvir ključnih institucija. Takođe, preporučuje se aktivnije učešće lokalnih zajednica u kreiranje novog strateškog dokumenta za razvoja turizma.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma
	NTO CG, JP Nacionalni parkovi Crne Gore

Preporuka 2: Nova Strategija razvoja turizma Crne Gore treba da obuhvata period implementacije od 10 godina uz definisanje dvogodišnjih akcionih planova sa mogućnošću revizije istih.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma
	Generalni sekretarijat Crne Gore

Preporuka 3: Novom Strategijom i akcionim planovima osigurati orodnjenost indikatora i veću zastupljenost rodni politika, kao i komponentu koji se odnose na ciljeve održivog razvoja.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma
	Resorna ministarstva i nadležne institucije

Preporuka 4: Iako je preporuka evaluatora bila da se infrastrukturni projekti koji imaju za cilj unapređenje i povećanje turističkih kapaciteta, a koji se finansiraju iz Kapitalnog budžeta Crne Gore, isključe kao obaveza iz nadležnosti Ministarstva turizma (Ministarstvo javnih radova je nosilac aktivnosti, a Ministarstvo inicijator i predlagač predmetnih projekata), mišljenja smo da ova obaveza treba da bude i dio akcionog plana nove Strategije turizma imajući u vidu značaj projekata za unapređenje stanja turizma.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma
	Ministarstvo javnih radova

Preporuka 5: Preduzeti aktivnosti na ponovnoj izmjeni Odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta za turizma.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma
	Resorna ministarstva i nadležne institucije

Preporuka 6: Uspostaviti efikasne mehanizme međuresorne saradnje i koordinacije među ključnim sektorima u cilju optimizacije planiranih aktivnosti, kako sa finansijskog tako i sa aspekta zakonodavnih, institucionalnih i ljudskih kapaciteta.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma
	Resorna ministarstva i nadležne institucije

Preporuka 7: Donijeti Komunikacionu strategiju istovremeno sa novom Strategijom u oblasti turizma sa ciljem njenog što boljeg razumijevanja od strane zainteresovane javnosti.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma
	Generalni sekretarijat Crne Gore

Preporuka 8: Pri izradi nove Strategije uspostaviti jaču saradnju sa Zajednicom opština i lokalnim upravama, kao i sa resornim ministarstvima, u cilju usaglašavanja razvojnih dokumenata koji su na snazi ili su u postupku izrade.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma
	Resorna ministarstva, Zajednica opština, lokalne uprave i nadležne institucije

Preporuka 9: Obezbijediti sistemsko povezivanje obrazovnog sistema i turističke privrede, sa ciljem smanjenja deficita radne snage u turizmu i povećanja kvaliteta usluga, kroz bolju implementaciju programa obrazovanja i usavršavanja kadra.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija
	Ministarstvo turizma, PKCG/turistička privreda

Preporuka 10: Unapređenje zakonske regulative (u oblasti turizma i sa turizmom povezanim djelatnostima) i njene implementacije u cilju stvaranja preduslova za kvalitetnije poslovanje turističke privrede i smanjenje sive ekonomije u oblasti turizma (digitalizacija registracije smještaja i gostiju (e-tourism sistemi)); jačanje inspeksijskog nadzora i koordinacije institucija, nastavak Kampanje za podizanje svijesti o značaju legalnog poslovanja i uvođenje jednostavnijih procedura registracije za MMS preduzeća kao pružaoca usluga.

Nadležna institucija/ partner	Ministarstvo turizma ds inspekcijom
	Resorna ministarstva , MONSTAT i nadležne institucije

Preporuka 11: Unaprijediti marketinško-promotivne aktivnosti uz jačanje kapaciteta Nacionalne turističke organizacije Crne Gore na planu održivog finansijskog poslovanja uz primjenu savremenih alatki promocije Crne Gore kao turističke destinacije.

Nadležna institucija/ partner	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore
	Ministarstvo turizma , LTO-i i turistička privreda